

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ, Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum, etiam recentißimarum, quæ in Schola, & ...

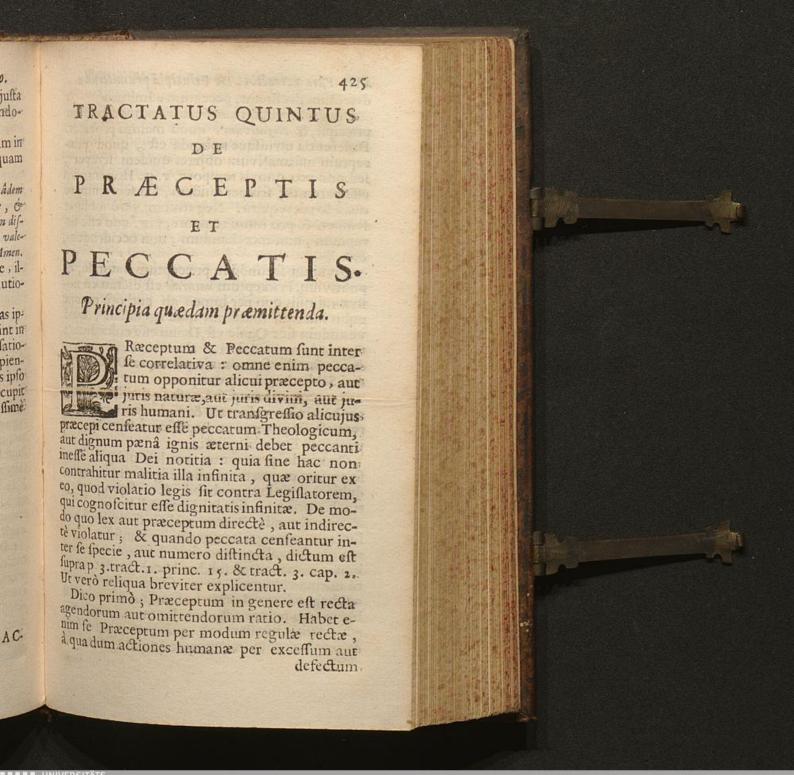
Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter accommodatæ ...

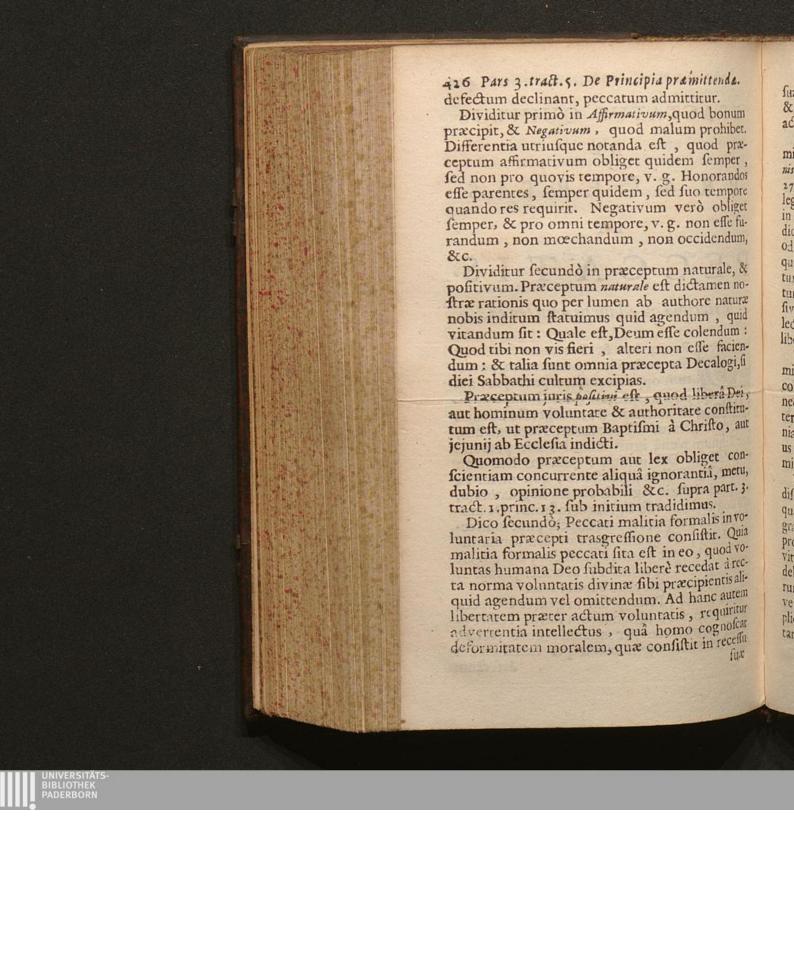
Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad praxim accommodatas

Archdekin, Richard
Antverpiæ, 1682

Tractatus Quintus De Præceptis Et Peccatis. Principia quædam præmittenda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

Pars 3.tract. 5. Principia premittenda. sur actionis aut omissionis à recta agendi lege & norma à Deo sibi constituta, quando poterat actionem ponere vel omittere. Hinc profluit prima peccati divisio, in Commissionem & Omissionem. Peccatum commissionis recte definit S. Aug. lib. 22. contra Fauft. c. 27. Dictum; factum, vel concupitum contra legem æternam : quo indicatur fecunda divisio, in peccata cordis, oris, & operis, peccata cordis dicuntur qua sola voluntate complentur, ut odium Dei, invidia &c. oris & operis, sunt ea, que etiam in actum externum prodeunt. Peccatum omissionis est, quo voluntas prætermittit actum præceptum in sua potestate constitutum, five actus sit internus, ut est omissio fidei aut dilectionis erga Deum, sive externus, ut omissio libera Sacri aut orationis præceptæ. Terriò dividitur peccatum in mortale quod amicitiam cum Deo diffolvit, & peccatorem constituit reum pænææternæ: & veniale quo nec Deus inimicus redditur, neque supplicij æterni reatus incurritur : quia etsi peccatum veniale sit offensa Dei, non est tamen contra ipsius legem graviter præcipientem, & sub interminatione amicitiæ dissolvendæ. Ut in violatione præcepti mortale à veniali discernatur, consideranda est primò materia, que precipitur aut prohibetur, que censetur gravis, si sit necessaria ad charitatem Dei, aut proximi conservandam. Secundò, posita gravitate materiæ ad mortale requiritur perfecta deliberatio & plenus voluntaris confensus, quorum defectu fieri potest, ut circa materiam gravem peccarum leve admittatur. Quæ fusius explicantur sup a tract. 1.ad Prine. 15. Tertio, notanda sunt quædam, quæ ex genere suo sunt

BIBLIOTHEK PADERBORN

um

bet.

rx-

er,

idos

OTC

iget

fu-

um,

, &

no-

uræ

uid

m :

ien-

;1,11

)ei,

IIII-

aut

con-

eru,

t. 3.

VO-

Quia

VO-

rec-

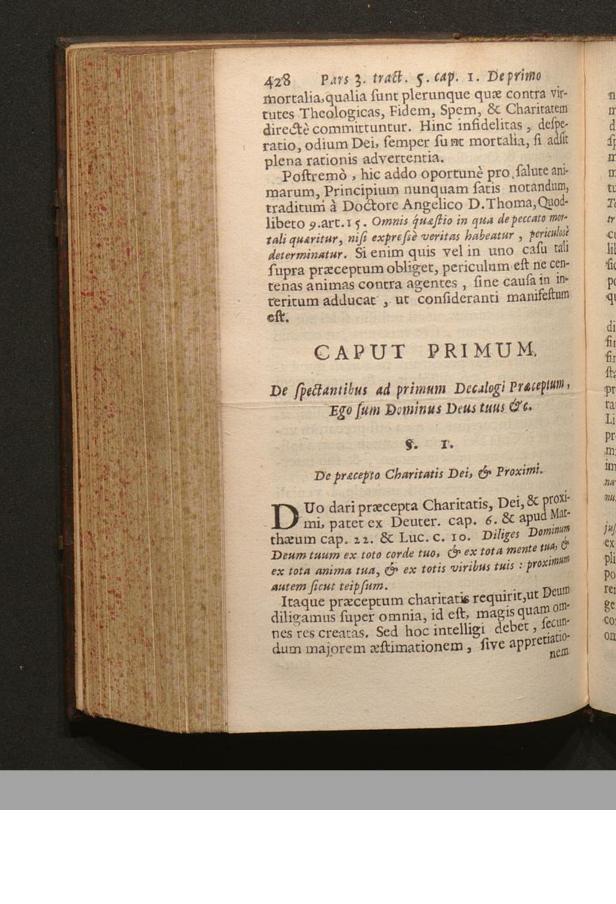
ali-

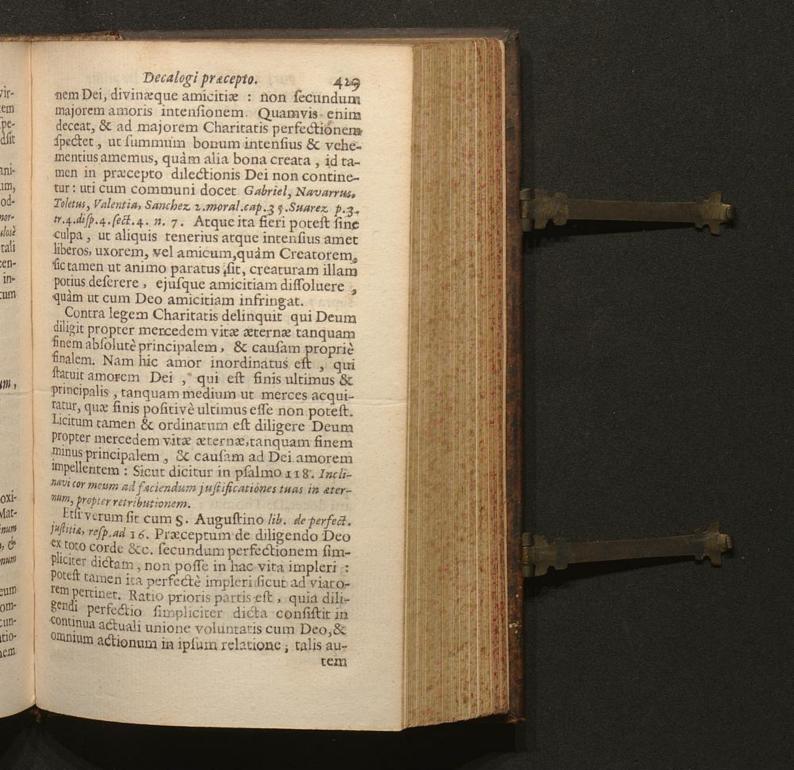
tem

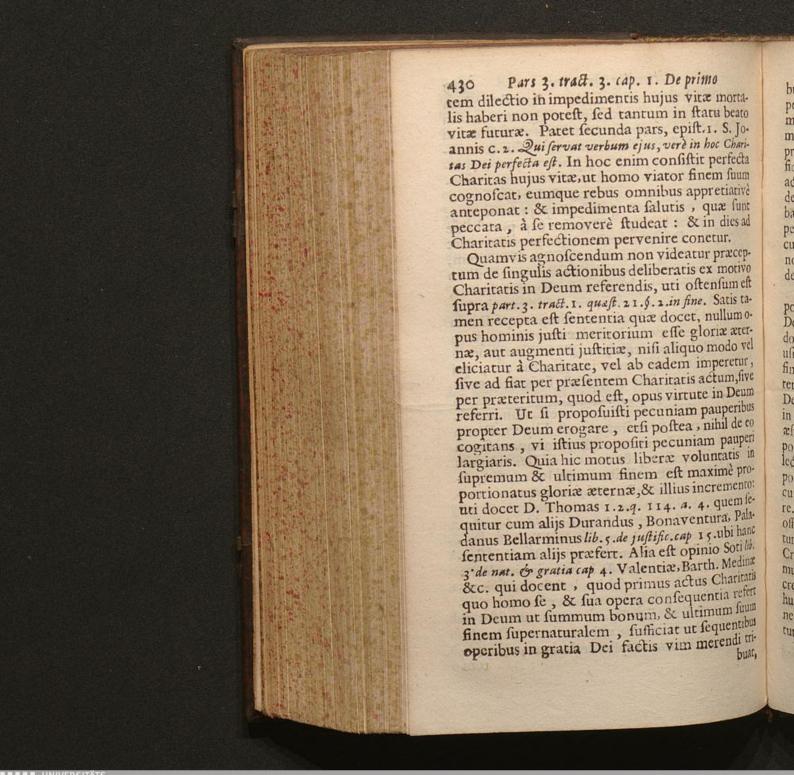
itur

fcat

effu

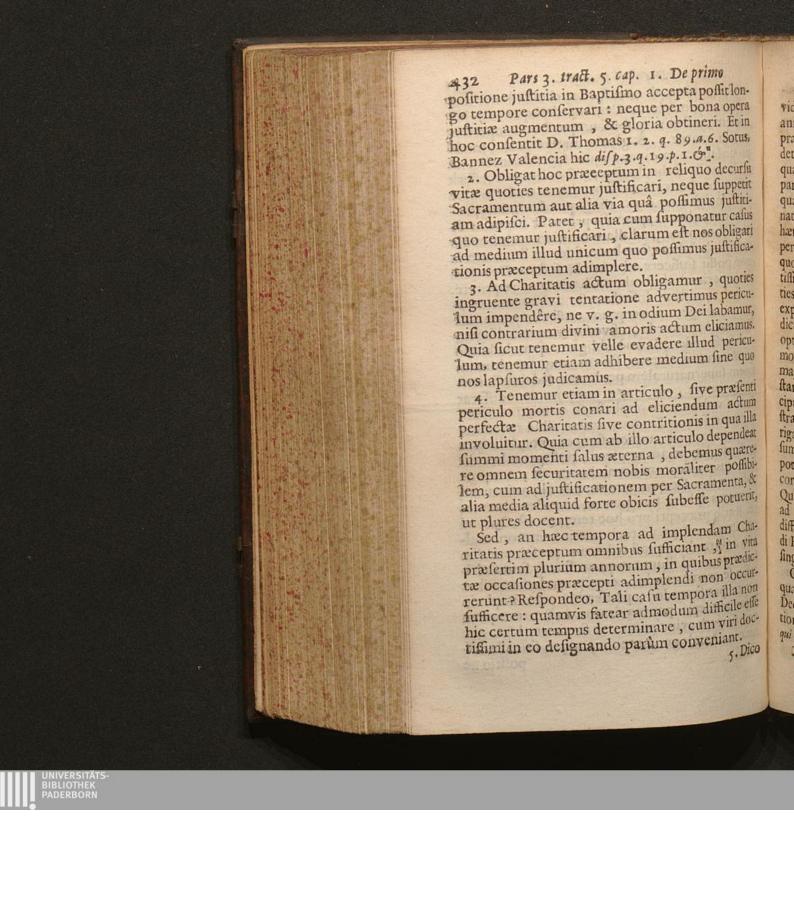

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Decalogi pracepto. 7. Dico igitur ulterius, Valde confentaneum videri, ut teneatur homo adultus faltem fingulis annis actum Charitatis elicere ex vi hujus primi præcepti. Dixi, faltem fingulis annis: nolo enim determinare an sæpius teneatur. Ratio congrua que hoc suadeat videtur esse, primò, quod appareatà ratione alienum, ut creatura rationalis que toto anno fruitur tantis Dei beneficijs tam naturalibus, quàm supernaturalibus, cum spe hæreditatis æternæ, tanto tempore negligat Deo persoluere hoc annuum Charitatis tributum, quod novit illi præ omnibus actibus esse acceptissimum, & ab eo primario præceptum, & toties inculcatum, etsi persolvendi tempus non expresserit. Sicut rationi maxime dissonum judicamus, si filius per integrum annum negligat optimo & benefico parenti efficacem interni amoris & obsequij affectum exhibere: multòque magis si parens præciperet ut id aliquando præstaret. 2. Quia cum hic Amor debeat esse præcipua Regula, & principium necessarium nofrarum actionum quibus ad finem ultimum dirigamur, fatis docemur illum ultra anni decurfum non esse differendum, ne hoc principio tam potenti, tam diuturno tempore destituti assi duis corruptæ naturæ infultibus fuccumbamus. 3. Quia Deus per Ecclesiam plerumque præcepta ad dictum finem constituta ultra anni spatium differre non foler; uti patet in præcepto fumen-Chadi Eucharistiam, & confitendi mortalia, quæ rædicsingulis annis alligari voluit. occur-Caterum de tempore hujus pracepti explendi a non quedam nunc habemus salubriter declarata in Decreto Innocentij XI. proscribente proposiile effe i doctionem 5.6.7. hoc tenore: An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Deis semol tantum in vita cliceres, . Dico Tezz. II.

lon-

рега

it in tus,

urfu

petit ftiti-

casus

igari

ifica-

loties

ricu-

mur,

imus.

ericu-

quo

esenti

ictum 1a illa

ndeat

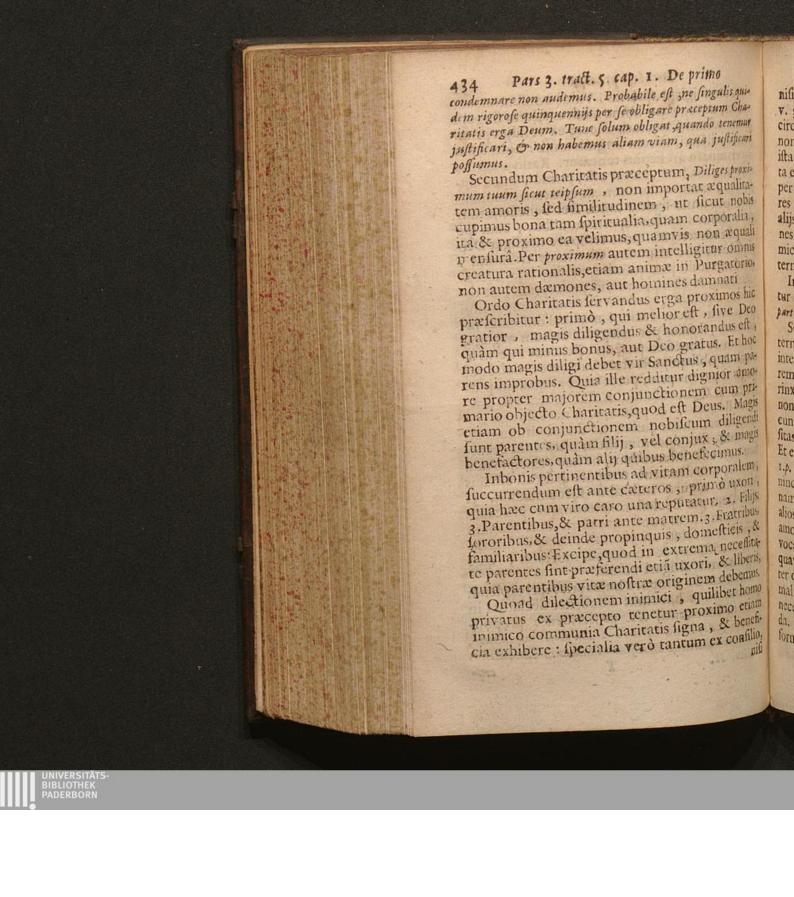
uæreoffibi-

ita, &

uerily

a vita

nt.

D. calogi prac pro. nisi forte ratio obligationis aliunde accederet, v. g. ex scandalo quod timeretur in aliquibus circumstantijs, si inimico particularia ista signa non exhiberentur. Ratio est, quia communia ista signa inimico præ cæteris denegare, vindicta est quædam injuriæ, quam non licet privato per se exercere. Unde eriam cum D. Thoma plures censent mortale esse ex genere suo (seclusis alijs circumstantijs) si quis assuctus vicinos omnes, aut domesticos obvios falutare, folum inimicum, quia talis est, sponte insalutatum prætermitteret. In quali necessitate, & ex quibus bonis teneatur aliquis proximo subvenire, deduxi supra part.3.tract.1.quast.6. Sedquæstio ulterior est, An præter actus externos, teneamur etiam proximos actu amoris interno diligere? Respondes assirmative: amorem proximi internum requiri docet Guil. Herinx par. 3. disp. 11. n. 61. his verbis : Primum est, non malè velle, nec malè facere proximo: Secundum, benè velle ei, & bene facere, ubi necessitas, & circumstantiarum ratio id requirit &c. Et ex Societate Castropalaus p. 1.tr. 6.de char. dist. 1.5.5. citans D. Thomam, Suarez, Loream, Koninck; quibus adde Toletum, Turrianum, Moli-, Filips nam, Becanum, Ariagam, Tannerum, & plures tribus alios. Quamvis aliqui non requilierint semper eis, & amorem illum internum & formalem, quem cellita vocant specialem, sive ex motivo distincto à liberts, quavis alia virtute, scilicet dilectionis Dei propbemus. ter quem proximus amatur, & ab eo amore fort homo mali qui elicitur quando amor internus proximi etiam. necessarius est ad aliqua opera debita exhibenbenehda. Ratio autem cur amor proximi internus & ORfilio, formalis requirarur hac effe potek. 1. Quia prumo

gue Cha-

emur

ificari

broxi-

alita-

nobis

alia, quali

minis

torio,

os hic

Deo

seft,

it hoc

m pa-

amo

n pri-

Magis

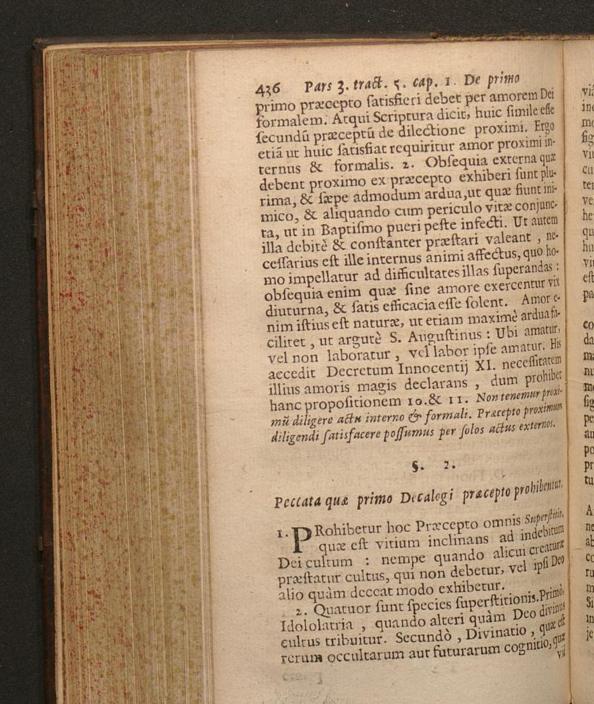
igendi

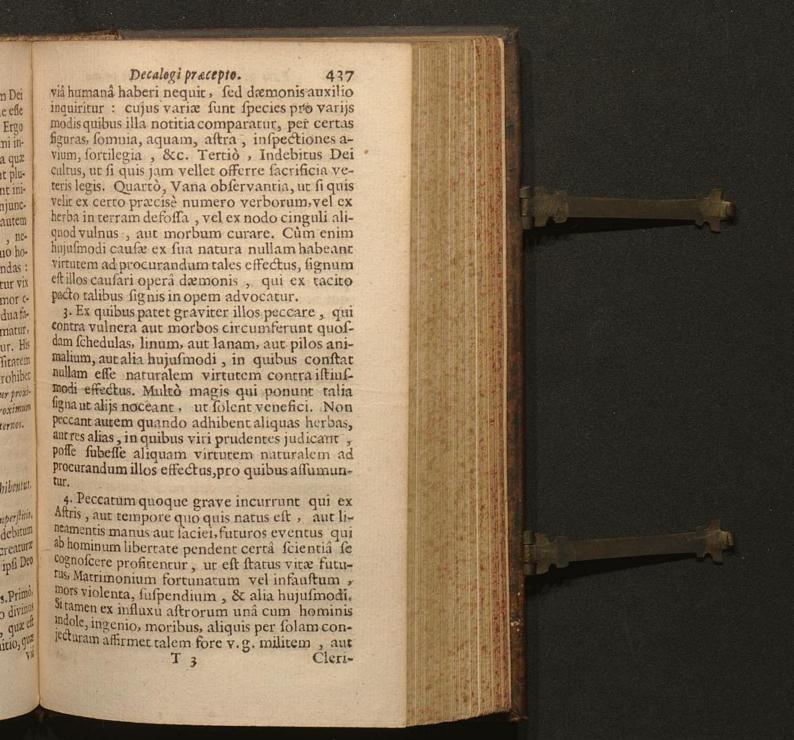
magis

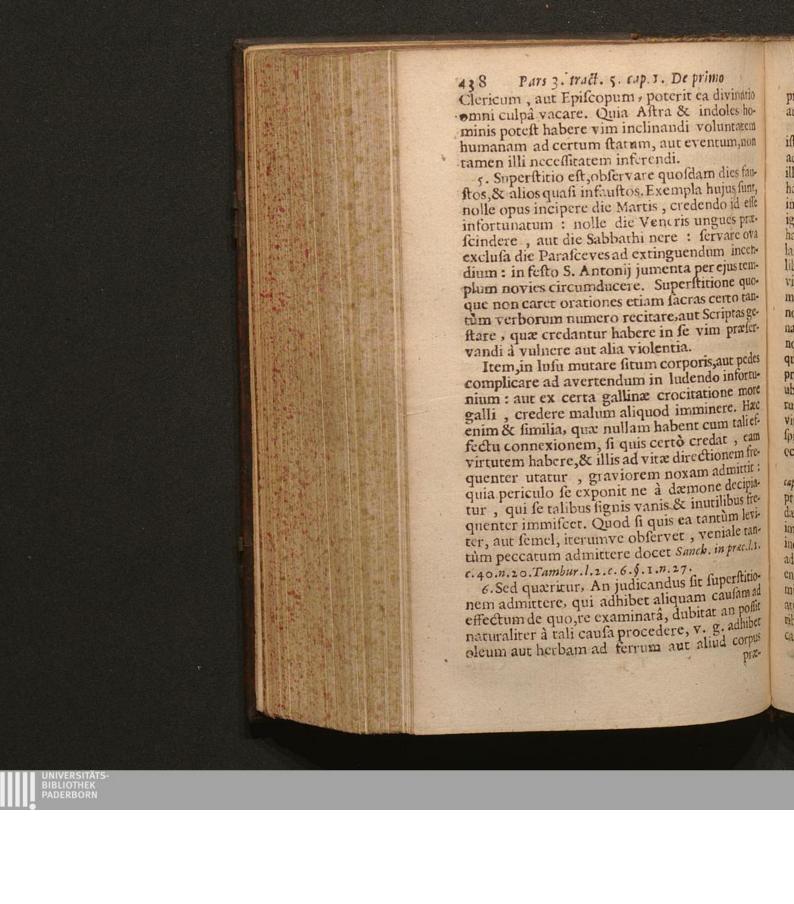
us. alem,

HOXL

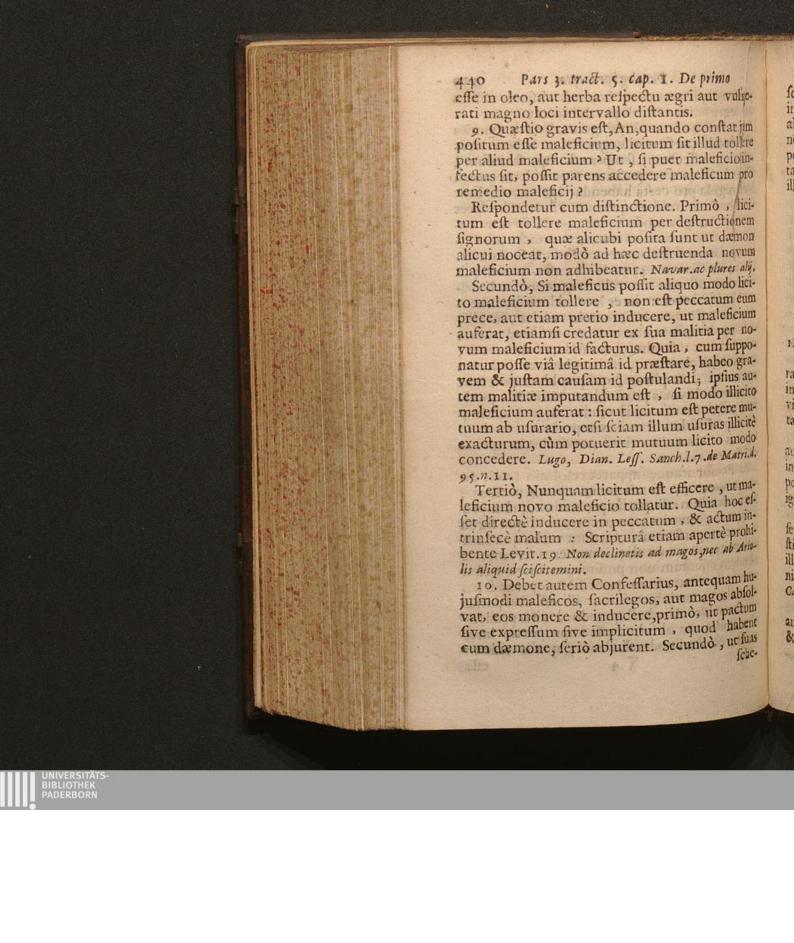
1

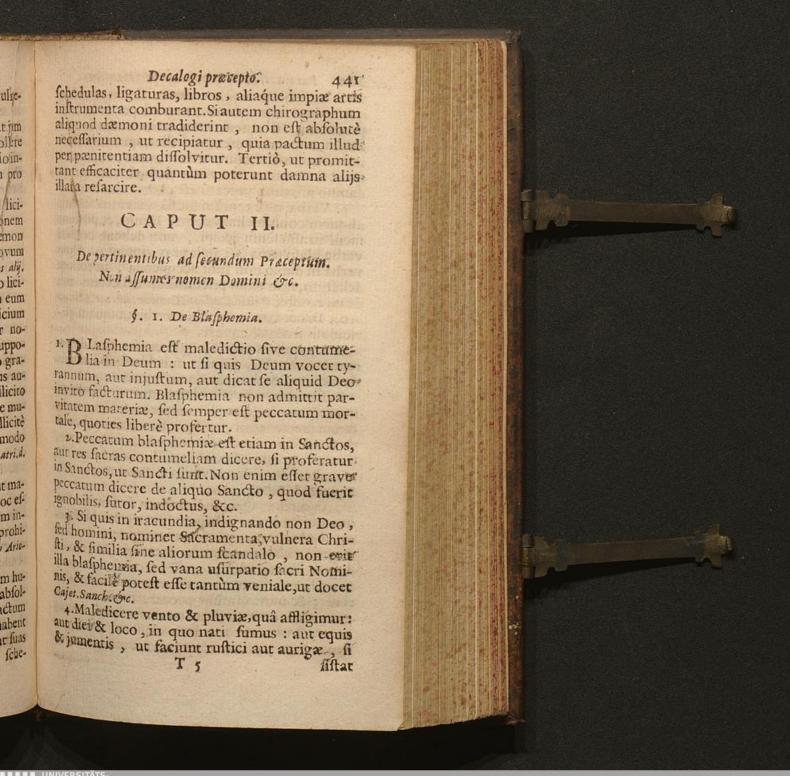

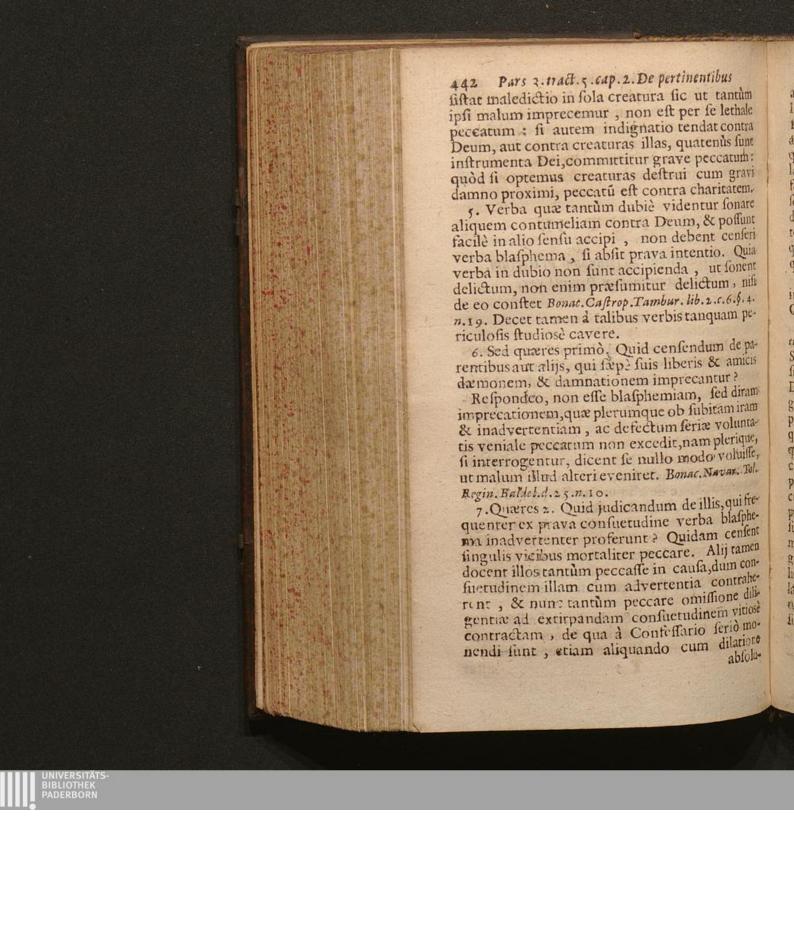

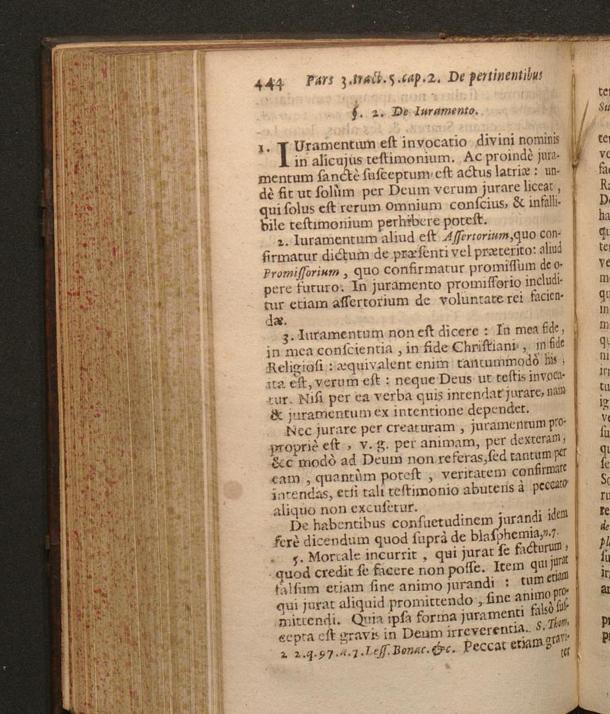

ad secundum praceptum. ter qui jurat rem dubiam tanquam certam. Suar, Angel. Navarrus c. 12. n.7. 6. Qui jurat facturum se aliquod opus leviter malum , peccat plerumque tantum venialiter ; si verò id jurat sine animo faciendi, peccar mortaliter. Bonac. &c. Ratio prioris est, 1. quia sic jurans nullo modo Deum adducit in testem falsi: Supponitur enim habere animum committendi illud veniale, quamvis exequi non teneatur, fed potius omittere, 2. Juramentumillud non continet gravem irreverentiam : quia etfi non fit apta juramenti materia, non est tamen graviter inepta, quod patet, nam jurare se facturum rem meré indifferentem est tantum veniale, eo quod sit materia leviter non apta, uti fatis conftat: atqui materia venialis non excedit indifferentem nili excessi veniali: ergo illius ineptitudo sive irreverentia in ordine ad juramentum est tantum venialis. Quis facile censebit reum fieri ignis æterni, qui jurat se velle socio auriculam vellere, aut dicturum illi verbulum injuriosum, aut ereptum obulum non redditurum, quod novit venialiter malum. Sic etiam censet Cajetanus in summa de juramento, Sylvester, Sotus, Navarrus, Covar. Valentia, Suarez, Sayrus, Fagundez, Baffæus, Azor, Leander plures citans, & hoc longe probabilius affirmans, de juramento disp.7. quest. 37. Addidi tamen, plerumque, quia possint in aliquo singulari casu intervenire tam notabiles circumstantia, ut irreverentiam gravem, vel etiam scandalum arguere possint. 7. Rem levem in juramento promissam non præstare, mortale non esse, v.g. servum aut prolem non castigare, uti probabilius docet, Sanch.

BIBLIOTHEK PADERBORN

nis ra-

ın-

t,

11-

on-

md

c 0-

ıdi-

icn-

de,

fide

118

oca-

nam

pro-

am,

a per

mare

cato

idem

.7.

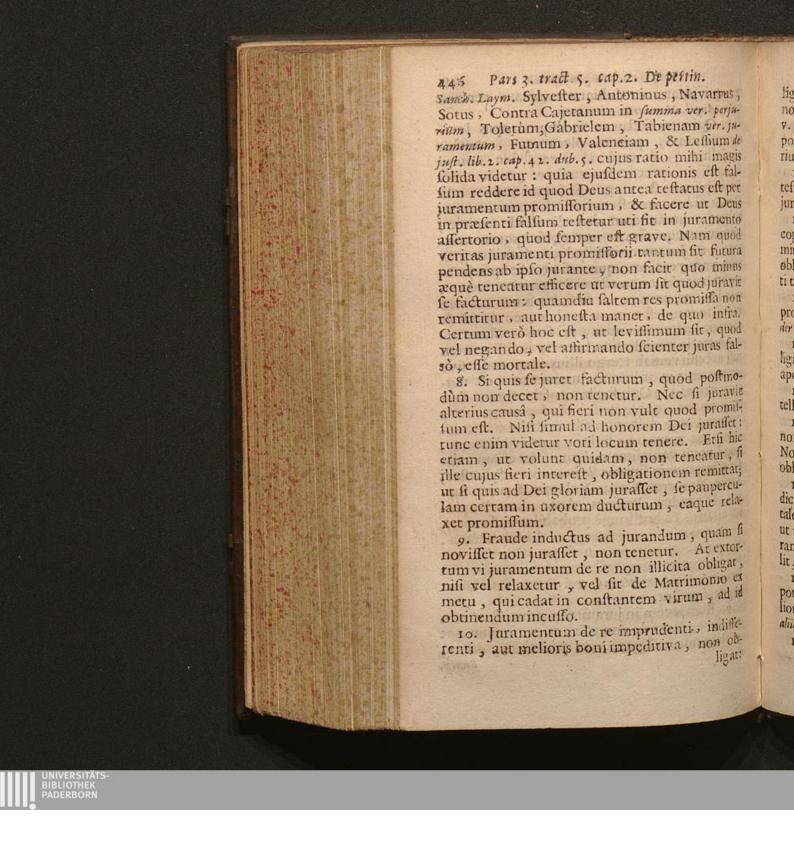
um,

jurat

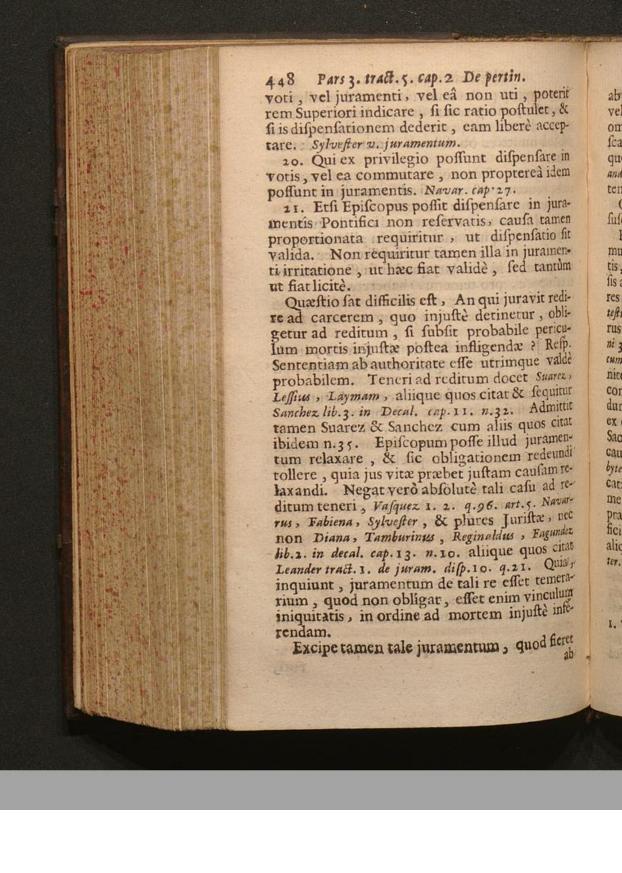
etiam

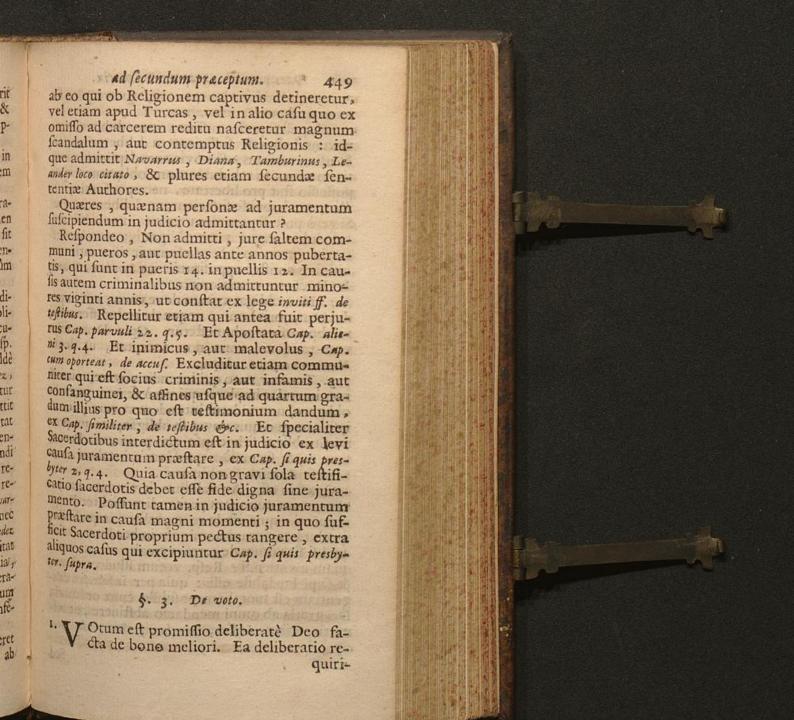
o fuf-

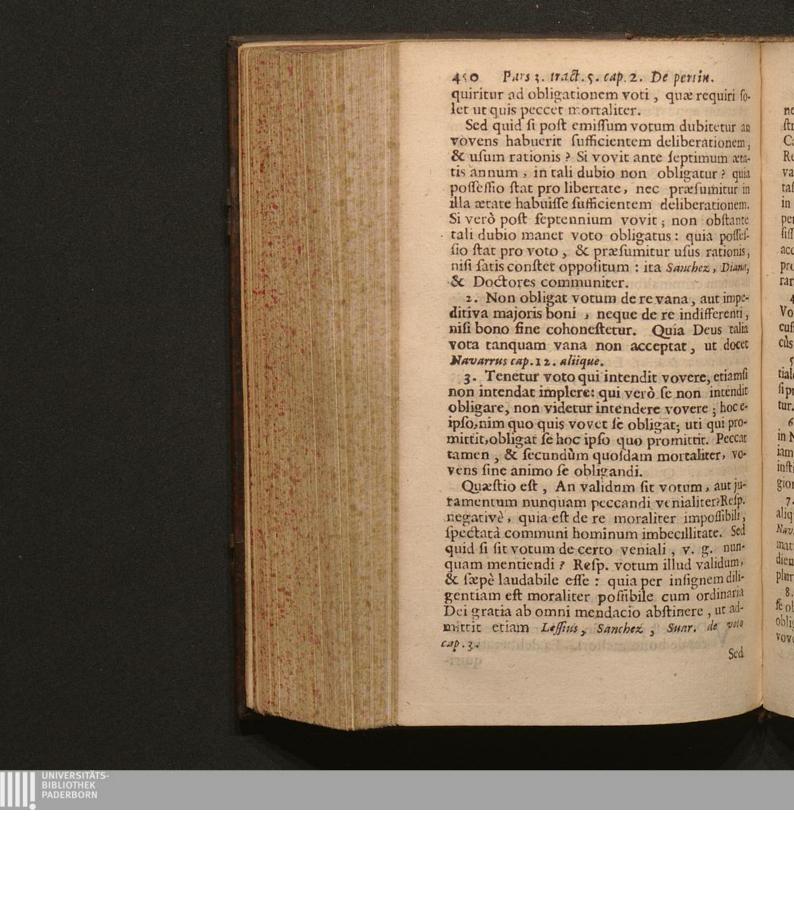
Thom.

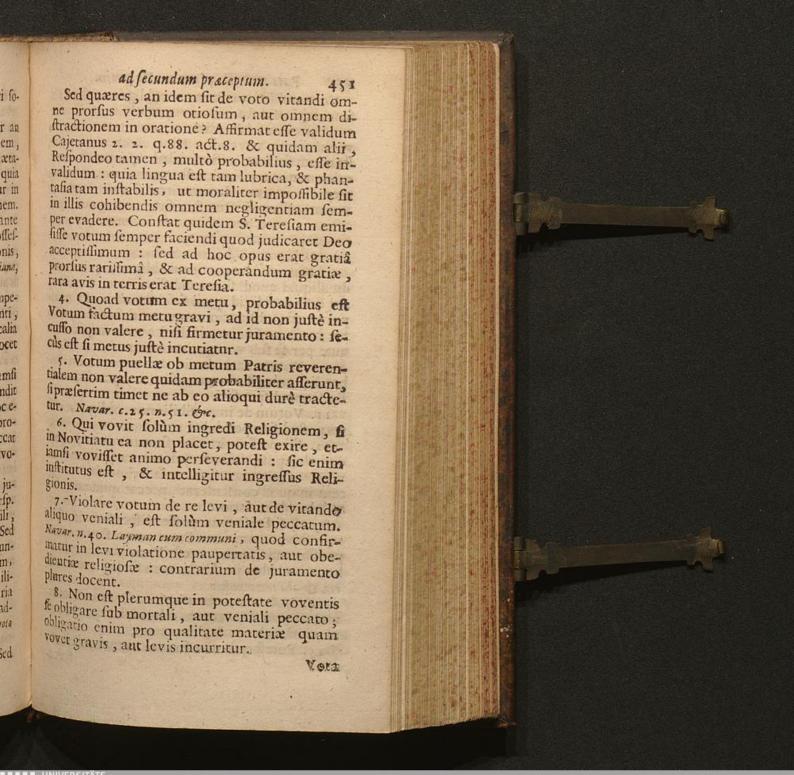

ad secundum praceptum. 447 ligat: quod postremum merito sic intelligunt , nonnulli, nifi juratum fit in alterius favorem, v. g. ducere aliquam : non enim potes id 11posteà omittere ob solum continentiæ deside 715 Hum. 1-11. Jurans facere certo tempore, fr non potest, tenerur posteà, nisi ad solum illud tempus cr juramentum alligare voluerit. us 12. Jurans non obligatur ad ea, de quibus si to cogitailet, ea non intendisset in aliis quae promittebat includere, fed exclusisset: nec etiam ra obligatur, si id accidat, quod si fuisset juramen-HS. ti tempore, pro temerario haberetur. VII. on 13. Si procurator ex speciali mandato tuo pro te juravit, teneris ejus juramento, Leana. od der , Sa , aliique. 14. Juramentum de celando secreto; intel-11ligitur, nisi alteri magis noceat secretum non 0-VII. 15. Juramentum servandi omnia statuta, intelligitur si sint licita, & nisi abrogentur. 111-16. Civitatis juramentum, fi pars major t: non servet, nec reliqui servare tenentur. 110 fi Non enim pro tali casu præsumantur cives se ıt; 17. Juramentum impuberis, patre contra-11dicente irritatur. Potest ctiam pater irritare 12tale juramentum filii, etfi speciem voti habeat, 1 ut potest ipsa vota : sic & quisque indirecte juramenta fubditi, de rebus fibi fubjectis, fi ve-710 lit, irrita reddit. t, ex 18. Juramentum à se factum ad Dei gloriam id potest quisque commutare, in rem aperte meliorem, non si factum sit homini. Tolet. Sanch. re-15-19. Qui juravit non petere dispensarionem You,

Pars 3. tract. 5. cap. 2. De pertin. 452 Vota emissa ex errore non obligant, si error fuerit circa substantiam rei promissæ, vel circa conditionem substantialem, vel circa finemsive morivum vovendi. Hinc error circa sub-Rantiam facit ut non teneatur qui vovit dare calicem quem putavit esse argenteum, cum tamen sit aureus. Error circa finem invalidat votum offerendi Deo facrificium in gratiarum actionem pro recuperata fanitate amici, qui tamen est mortuus, aut non laboravit. Ita Lefsius, Filiucius, aliique communiter. 9. Non ideò votum non obligat, quia accidit aliquid quodi si prævidisses, non vovisses; sed quia accidit id quod si fuisset ab initio tempore voti, obligationem voto abstulisset; ut si fiat res impossibilis, aut illicita, aut indifferens, quæ per fe fub votum non cadunt. 10. Votum Sacerdotii, aut votum non nubendi, non est votum castitatis, potestque ab Episcopo dispensari. 11. Votum de impossibili non obligat, etsi res posteà fiat possibilis. 12. Illi poffunt irritare suorum vota, quos diximus posse irritare juramenta, supra \$ 2. n. 17. Qui tamen fine causa irritat alterius votum in quod consenserat, peccat quidem, sed valida est irritatio. 13. Etsi Episcopus possit dispensare in suorum subditorum votis Papæ non reservatis, dispensare tamen non potest Parochus. Quia in hoe non habet jurisdictionem fori externi, Suarez & alii communiter. 14. Votum omne ex juris authoritate, commutari potest in votum religionis, quia hocest maxime arduum & diuturnum. 15. Potest quis non servare votum, cum ob-

m

V

te

ra

ill

ac

ri

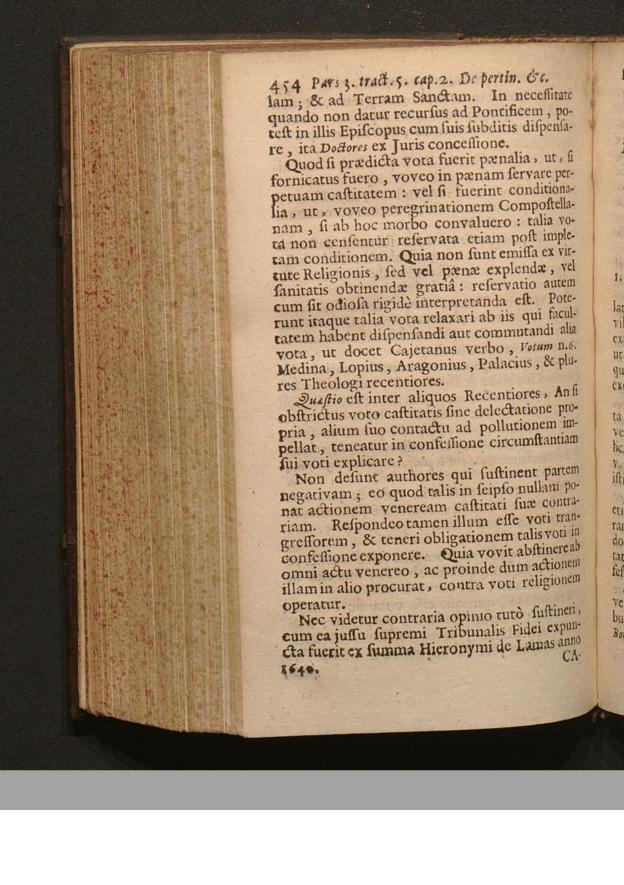
ti

PI

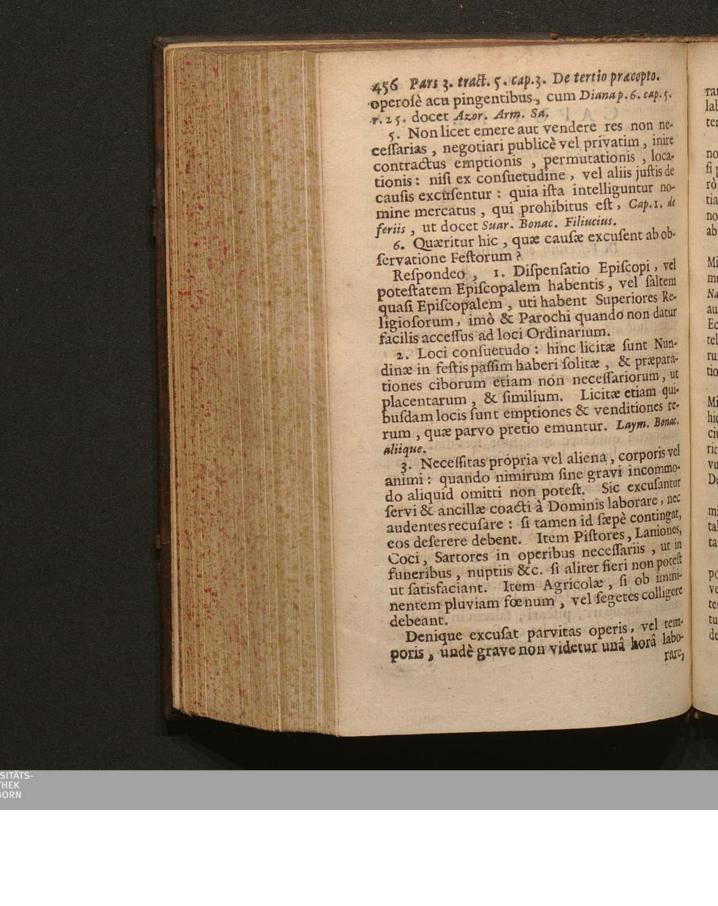
fe

re

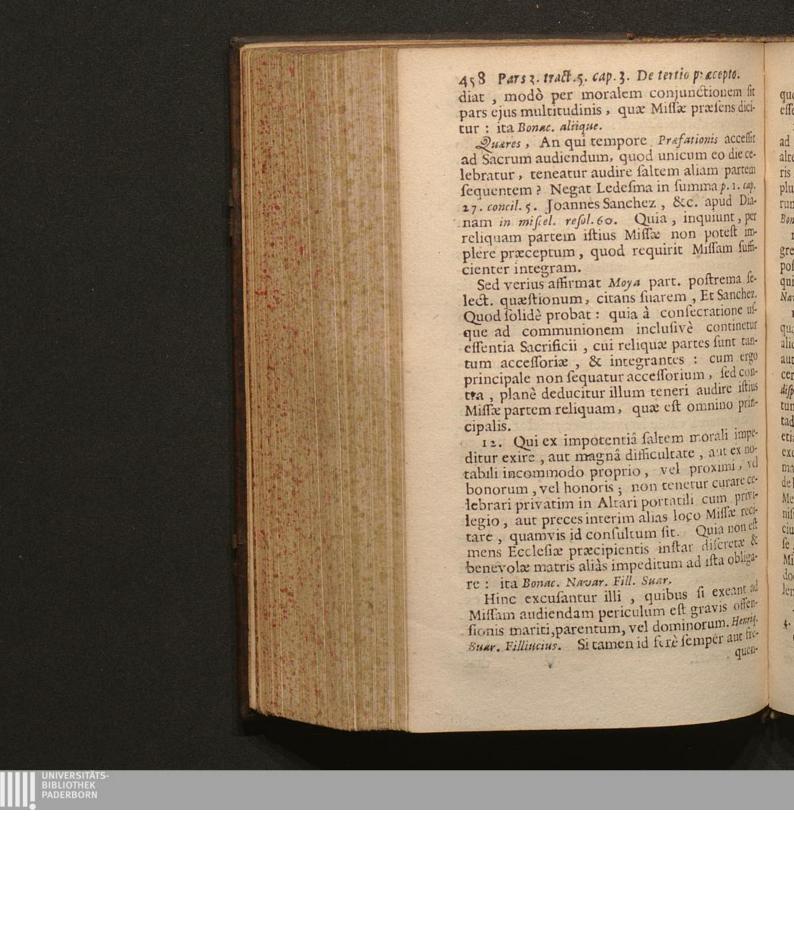
ad secundum praceptum. servatio vergit in periculum magnum, & non Or potest pro dispensatione adiri superior. Excipe ca fitamen votum continentiæ, quæ melior ipså viibta existimatur. 16. Causa dispensandi esse potest facilitas nire tamia, five defectus maturæ deliberationis in voat vendo, infirmitas ad implendum, necessitas vel utilitas, quæ item caufæ ad votum commutanım dumidonea esse solent. lul ef-17. Papam posse in voto solemni castitatis dispensare quidam negant, aliqui rectius affirmant, utrumque sat probabile Authores ad-CIes; mittunt. m-18. Quipotest ex privilegio dispensare, poit li test & commutare, non contra. Dispensatio 1155 autem in voto fine justa causa invalida est, ut passim admittunt Theologi. nu-19. Dispensatio aut commutatio voti & juab ramenti invalida & injusta est, quando ea cedit in præjudicium tertii, cui per votum aliquod jus acquisitum est. Sed benè notandum, jus etii illud acquisitum non esse, nisi promissio fuerit acceptata, ideoque posse adhuc votum relaxa-1105 ri aut commutari, ita Rodric. tom. 2. c. 131. n.4. .2. VOfed Quinam autem possint in votis & juramentis dispensare, aut ea commutare, reperies su-Suoprà in serie Facultatum, par. 3. cap. 5. \$.1. dila in Quæres, quænam vota sint soli Pontifici re-SHAservata, sie ut nequeant ab alio, sine eius facultate relaxari, aut commutari? om-Respondeo, quinque esse vota sic Pontifici cest reservata: Votum Castitatis perpetuæ, Religionis approbatæ, peregrinationis ad limina ob-Apostolorum, & ad' S. Jacobum Compostelrya.

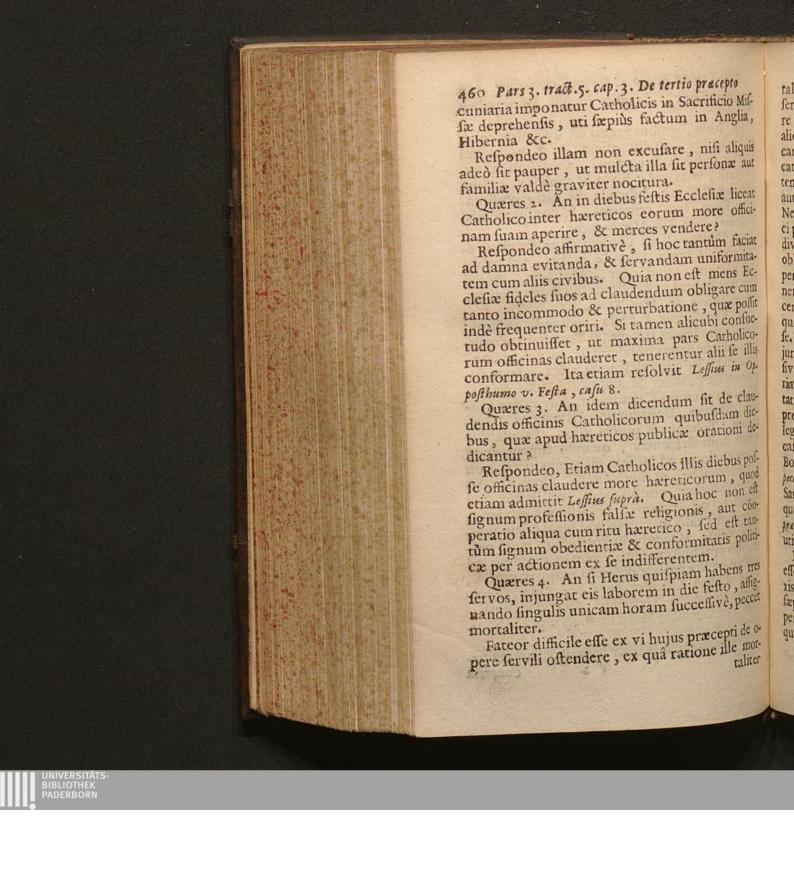

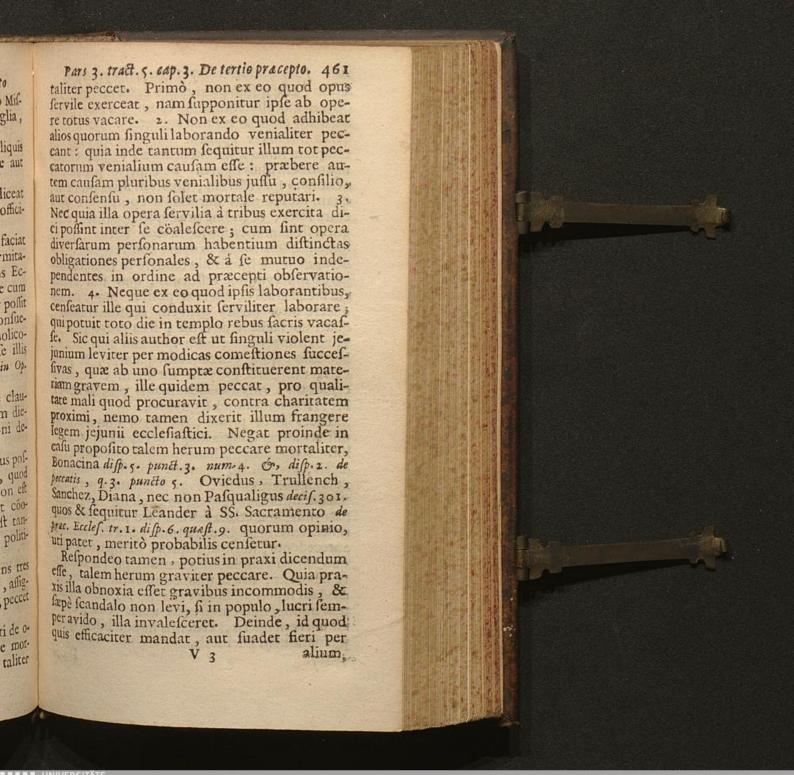
Pars 3. tract. 5. cap. 3. De tertio praceptos 457 tare, ita Suares, maxime, ut notat Layman, fi 0.5. labor non sit servilis nimium, qui brevi etiam tempore corpus fatigat. ne-7. Peccat qui post usum rationis die Festo nire non audit Missam, peccat quidem venialiter, ocasi pars parva sponte omittatur: mortaliter veis de rò, si pars sit notabilis, v.g. media, vel ternotia pars Missa. Layman tamen & alii quidam s. de non audent mortalis damnare eum, qui tantum ab Offertorio usque ad finem adfuisset. 000-8. Qui à duobus Sacerdotibus successive duas Missaudit tantum dimidias, peccat ad mini-, vel mum venialiter : certe in eo peccatum admittit ltem Navar. Sa, Sotus, Henriq. Diana. Quia talis non Reaudit integram Missam, sicuti præscripta est ab latur Ecclesia, & sicuti communiter à sidelibus intelligitur, cum illæ potius sint partes diversa-Nunrum Miffarum, non constituentes unam in raparatione Sacrificii vel actionis facræ. , ut 9. Multò minus fatisfaciat, qui duas partes qui-Misse simul à duobus Celebrantibus audit. Nam es rehic prætered valde irreverenter tractat Sacrifi-Bonac. cium adeò tremendum, dum tempus pro co rice peragendo necessarium aut consuetum, non ris vel vult impendere etiam ipso die, quem totum mmo-Deo consecrare tenetur. Cantur , nec 10. Non fatisfacit etiam, qui sub Sacro dormit, pingit, docet; vel qui post murum, aut ingat, tali loco est, unde nihil audiri, videri, vel noiones, tari possit quod in Missa siat. ut in potelt 11. Satisfacit tamen surdus, coecus, & qui post oftium, aut columnam, vel in fenestra, immivel extra eam ita est præsens, ut ex signis ex-ternis colligere possit, quid à celebrante aga-Higere tur, spectată loci natură; etsi ipse per accitemdens nullam Sacerdotis actionem videat vel au_ labo-Tom.II. TATE

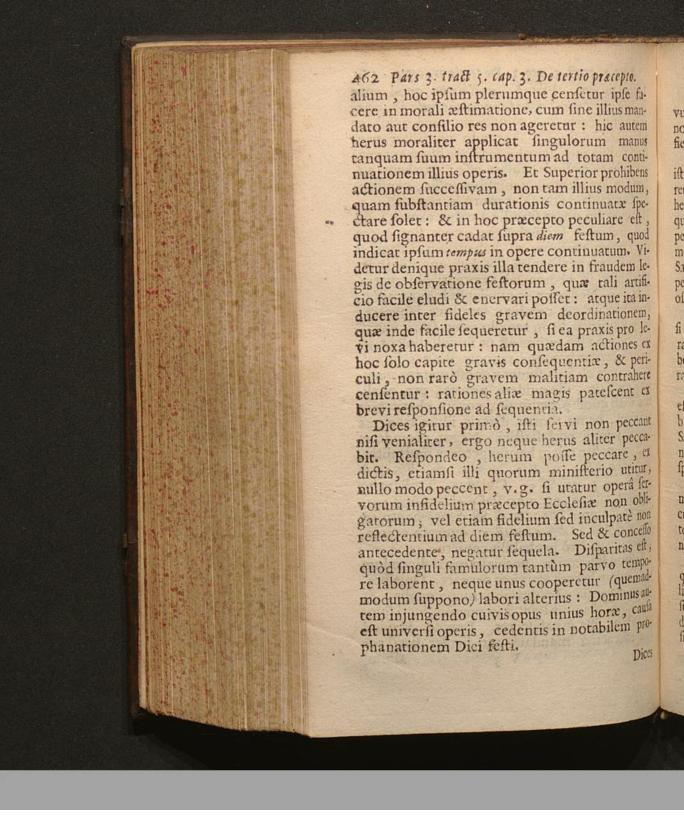

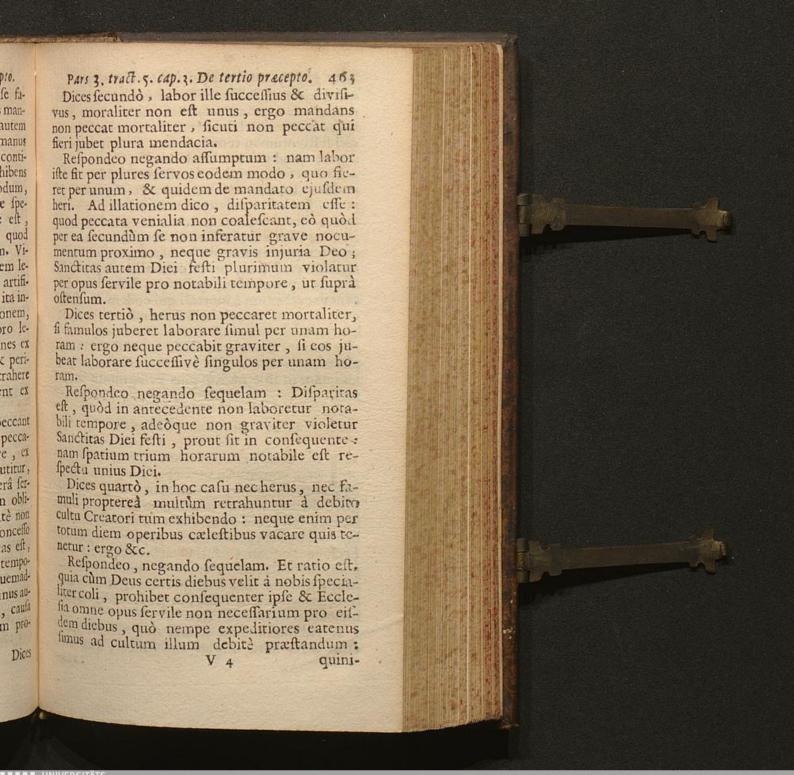
Pars 3. tract.5. cap.3. De tertio pracepto. 459 m lit quenter fierer, de alio medio laborandum s dicieffet. 13. Item, quibus gravis est disticultas eundi ccellit ad Ecclesiam, ob distantiam, v.g. unius vel ie cealterius milliaris Germanici, vel etiam minoartem ris spatii, maxime, si via sit molesta, calum Dia-Dia-t, per It impluvium &c. ubi habenda est ratio personarum, sexus, loci, temporis, & consuetudinis. Bonacina , Suar. Fill. Marchant &c. 14. Denique si ex consuetudine fæminæ efuffigredi non soleant tempore luctus, vel etiam post partum, excusantur, Sylv. Cajet. Aut fi na sequis non habeat vestes statui suo convenientes. nchez. Navar. Henriq. Sa. Azor. Bonac. ne ul-15. Excusantur à Missa audienda infirmi, inctur quando prudenter timent, si Ecclesiam adeant, aliquod damnum considerabile in valetudine, aut moram in convalescentia. Ita omnes dot tanergo d concere tradit Leander de auditione Missa trad. 2. iftius disp. 2. q. 13. citans Cajetanum, Navarrum, Soprintum, Suarem, Bonacinam, Henriquez, Hurtadum, Toletum & plures alios. Excusantur impeetiam convalescentes, quando timent quod ex noexcundo domo ad Missam incurrent periculum i, vd majoris morbi, ut supra citati. Quando verò are cedehoc dubitant, consulendus, vel Pastor, vel Medicus, vel Superior, vel alius vir prudens, privie recinilipsemet talis sit, ut in hoc ferre etiam judion eft cium possir. Manente autem dubio, recte posra & se, illo practice deposito, non exire domo ad bliga-Missam ne se exponar periculo majoris morbi, docet ibidem Leander cum Bonacina, Trulant ad lenck, Dicastillo, Gesualdo, ibi etiam citatis. offen-Alia de facrificio Missa diximus supra p.3. tr. Henrig 4. cap. 4. 8.5. G.c. ut ht-Quares i. Quid si inter hareticos mulcha pequen-

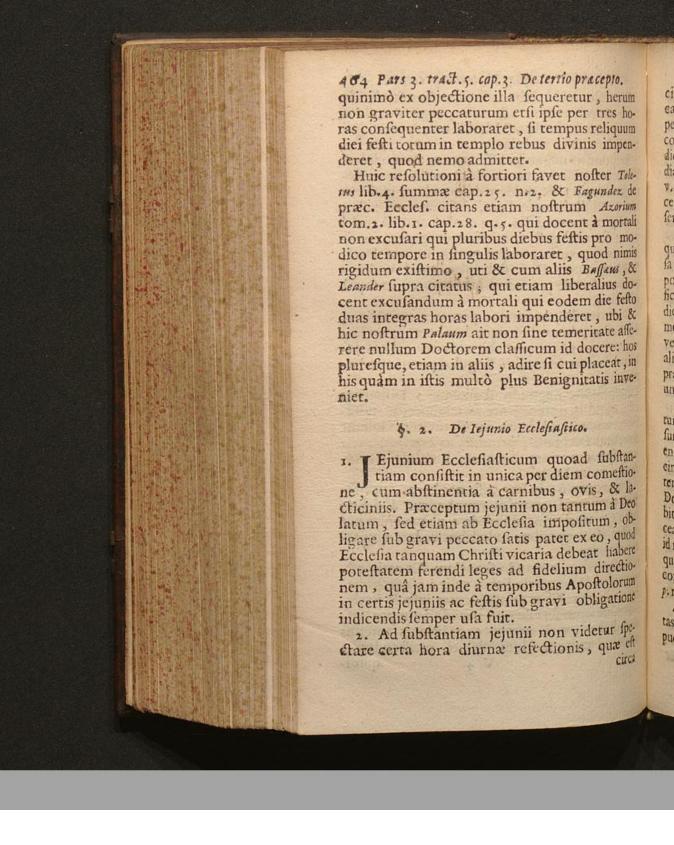
0.

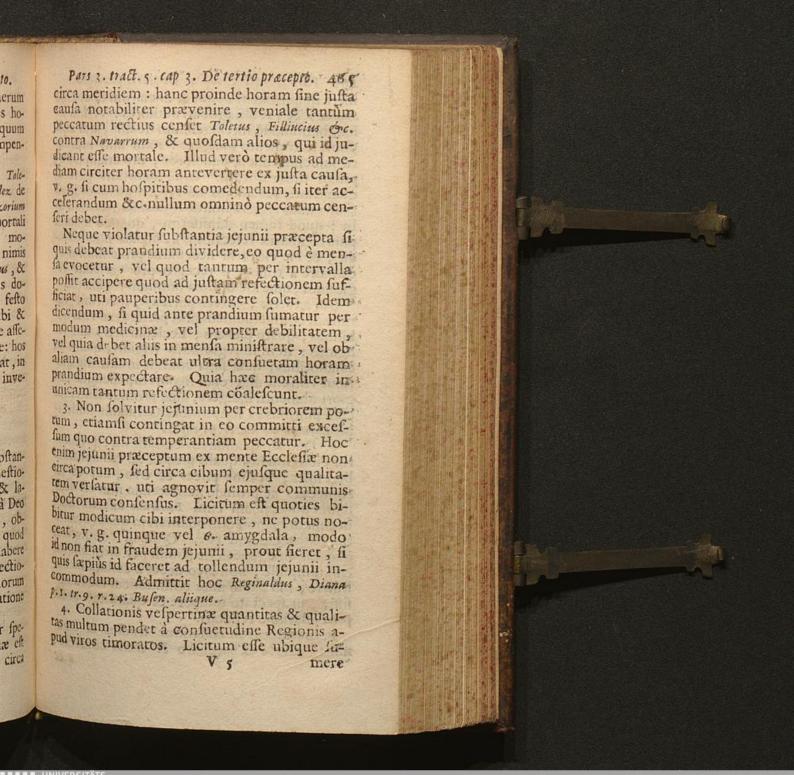

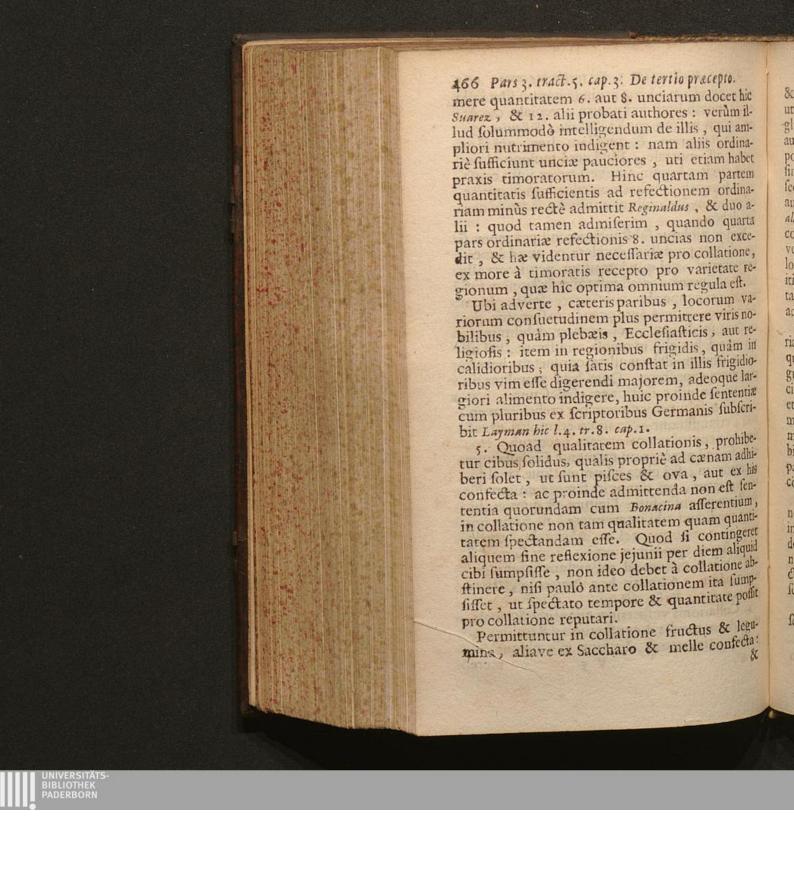

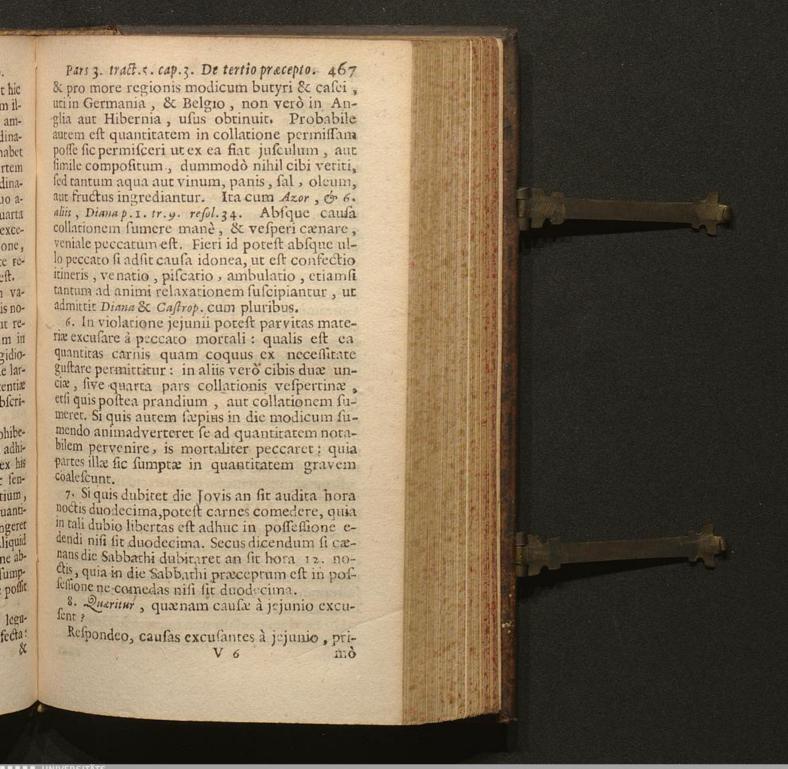

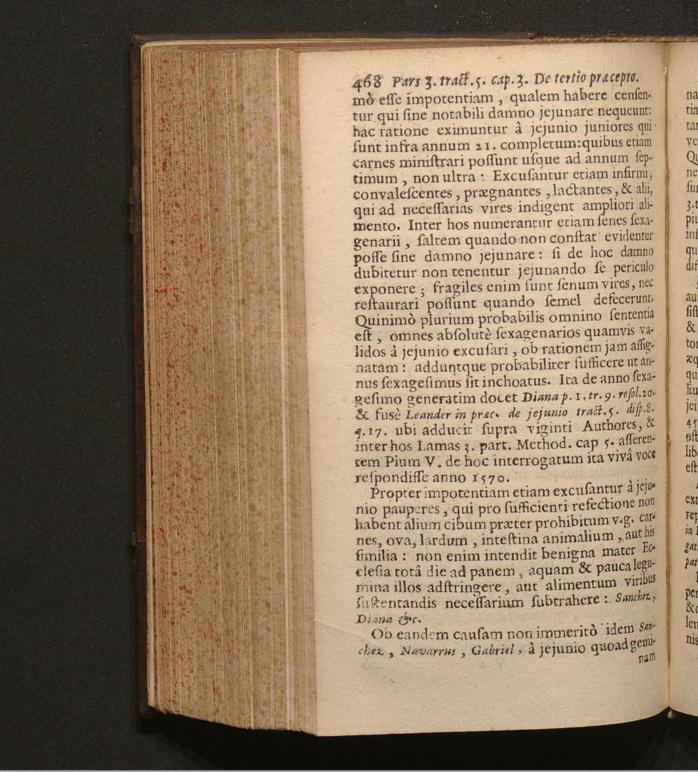

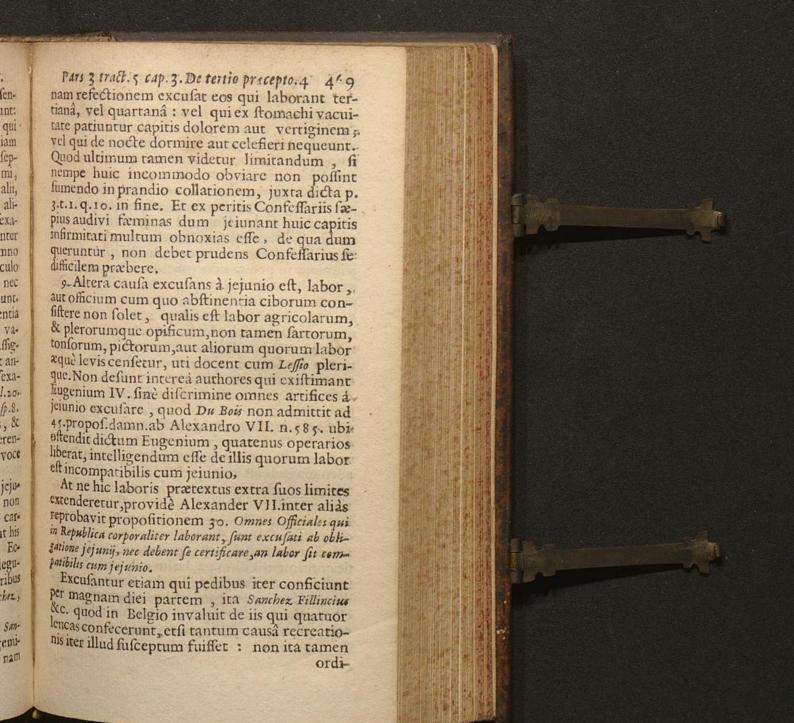

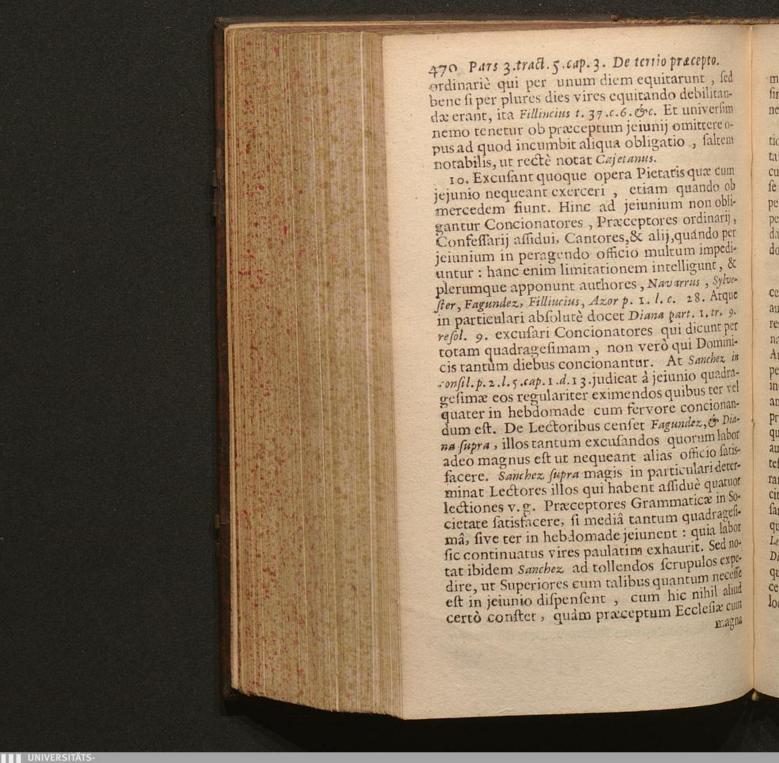

Pars 3 tract. 5 .cap. 3. De tertio pracepto. 47 : magna difficultate non obligare, quanta verò in fingulis officijs & personis sie difficultas definire nequit. Quando in persona infirma, dubia est obligatio jeiunij, non potest Medicus dispensare, sed tantum declarare talem esse statum infirmi, ut cum jeiunio difficulter consistat, quo posito per se desinit eius obligatio. Quod si status ille permaneat dubius, à Superiore petenda est dispeníario. Quamvis, dum dubium est de gravi damno ex jeiunio, opus non esse dispensacione doceat Ioan. Sancius cum Caramuele. Quaftio apud aliquos difficilis est, An ille peccet, aut à jeiunio excusetur, qui v. g. lusu pilæ, aut 4. leucarum ambulatione ea intentione vi-

res infigniter fatigavit aut exhaufit, ut fic à jeiunandi obligatione eximatur ? Docent aliqui Authores, infra citandi, probabile effe hunc non peccare, aut ad jeiunium obligari, modò simulintendat aliquam recreationem quæ ex lusu aut ambulatione provenire folet. Quia Ecclesia non pracipit abstinere ludo propter jeiunium, magis quam ab itinere ob lucrum non necessarium, autab alijs laboribus excufantibus à jeiunio.Potest igitur intendere istam in ludendo aut itinerando fatigationem tanquam medium non illicitum, quo posito novit jeiunij præceptum cessare : tantum enim intendit se ponere in statu qui est extra obligationem jeiunij. Ita docet Ledesma in summa tom. 2. tr. 27. cap. 2.pag.699.80 Diana p. 1. tr. 9. res. 40 Quod confirmant ex eo quod ad evitandum jeiunium, aut obligationem cessandi ab opere servili, possis transire ad alium locum ubi jeiunium non obligat, aut festum non

UNIVERSITATS BIBLIOTHEK PADERBORN

fed

an-

im

e 0-

tem

tum ob

obli-

III),

per

oedi-

, &

ylve-

rque

. 9.

t per

nini-

2 17

dra-

r vel

nan-

Dia-

labor

fatis-

leter-

atuor

in So-

agelilabor

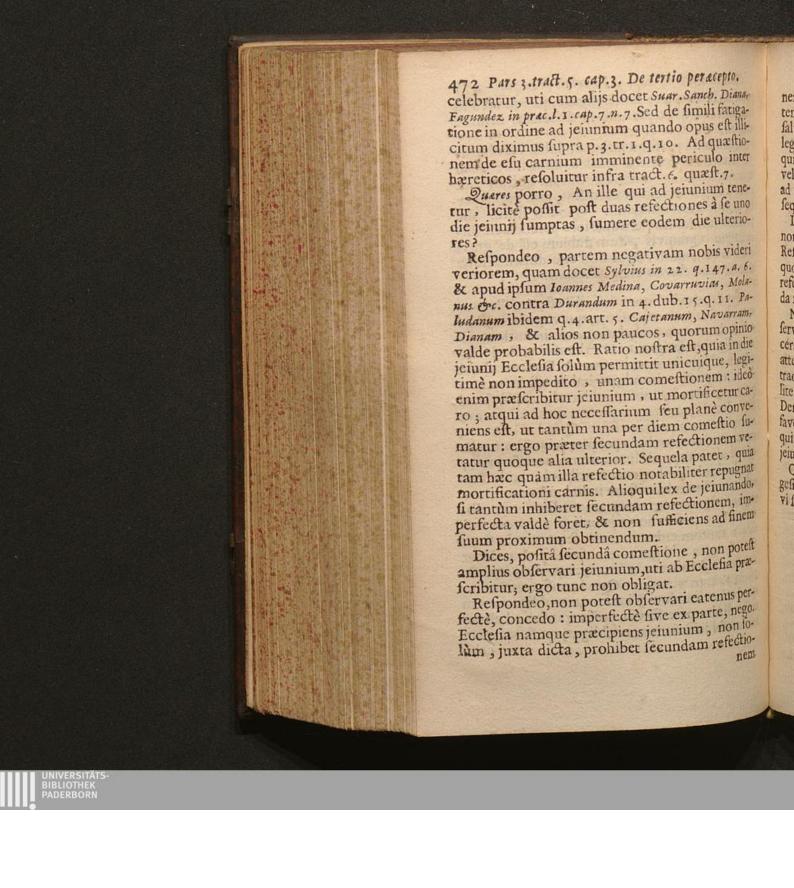
ed no-

expe-

ecesse

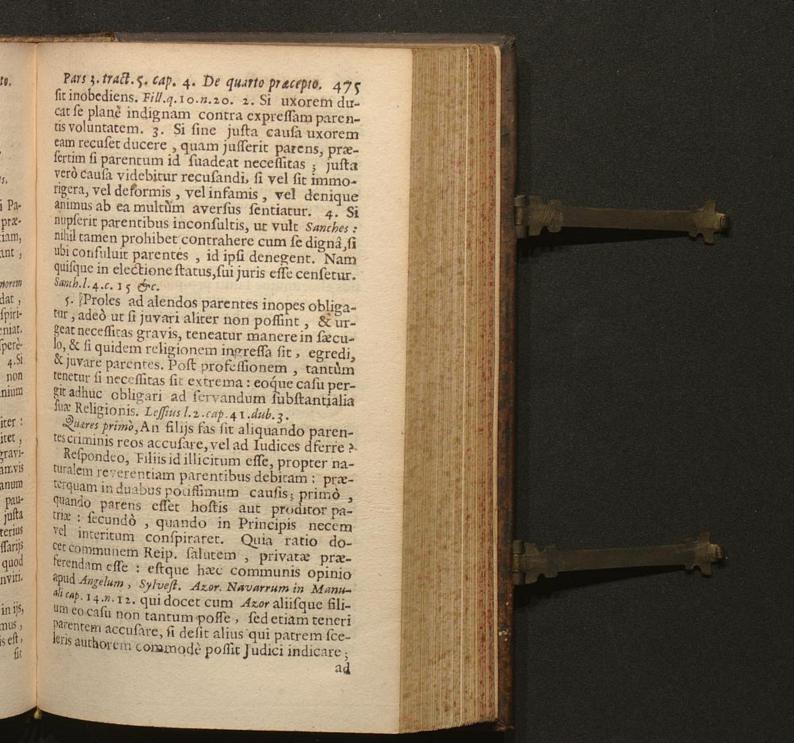
alind

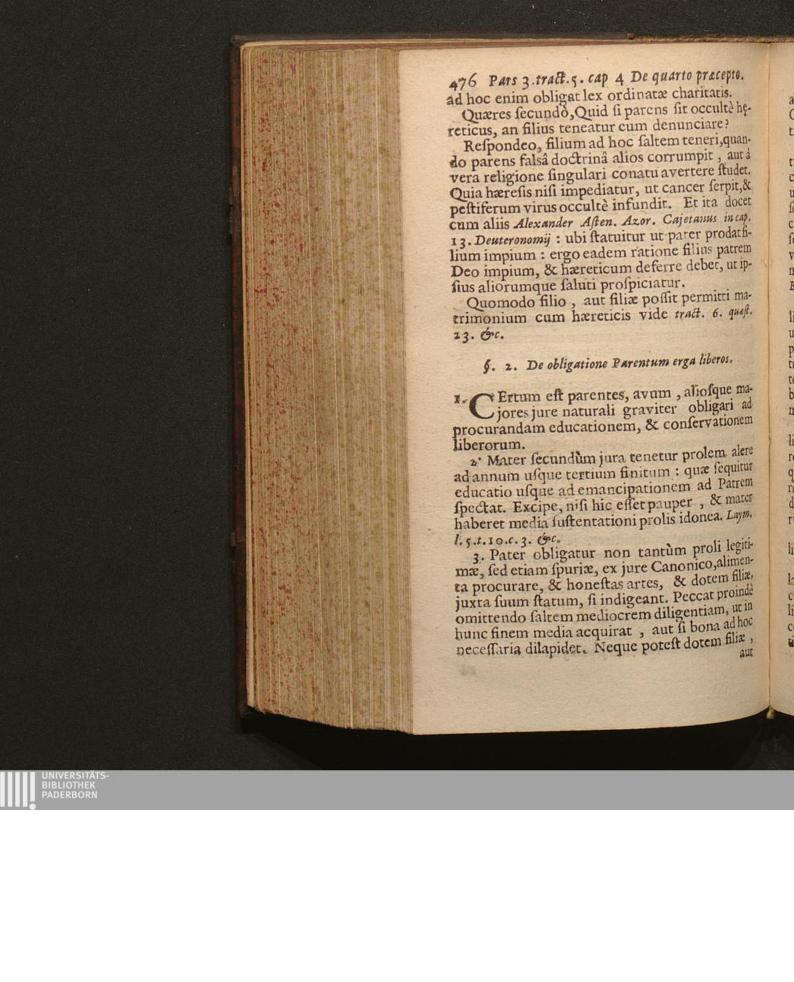
e cum

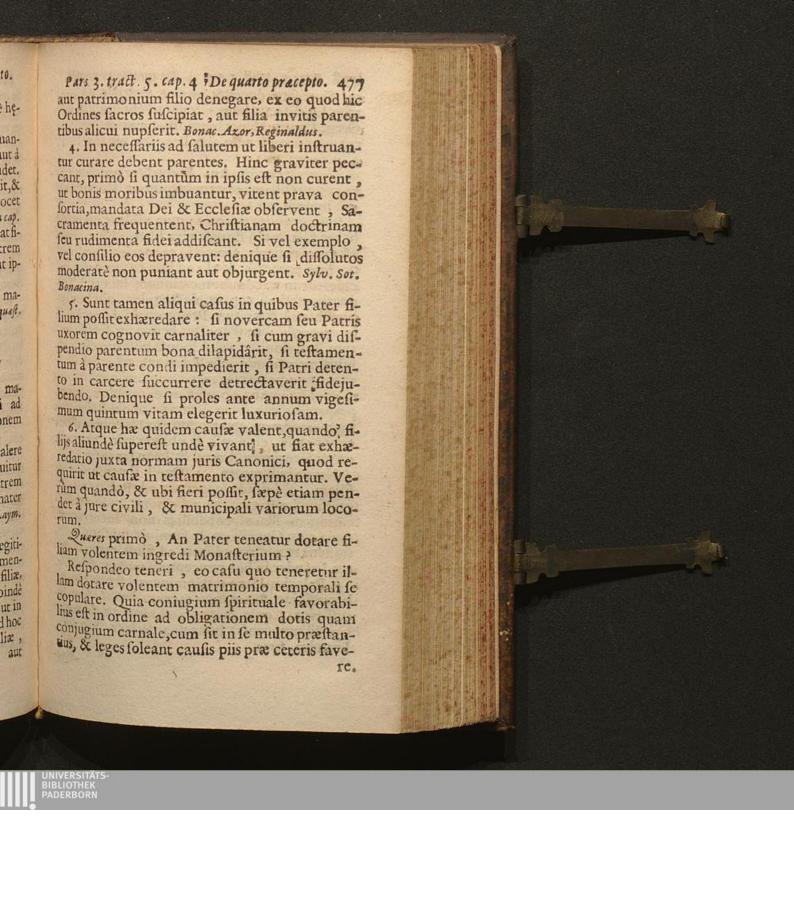

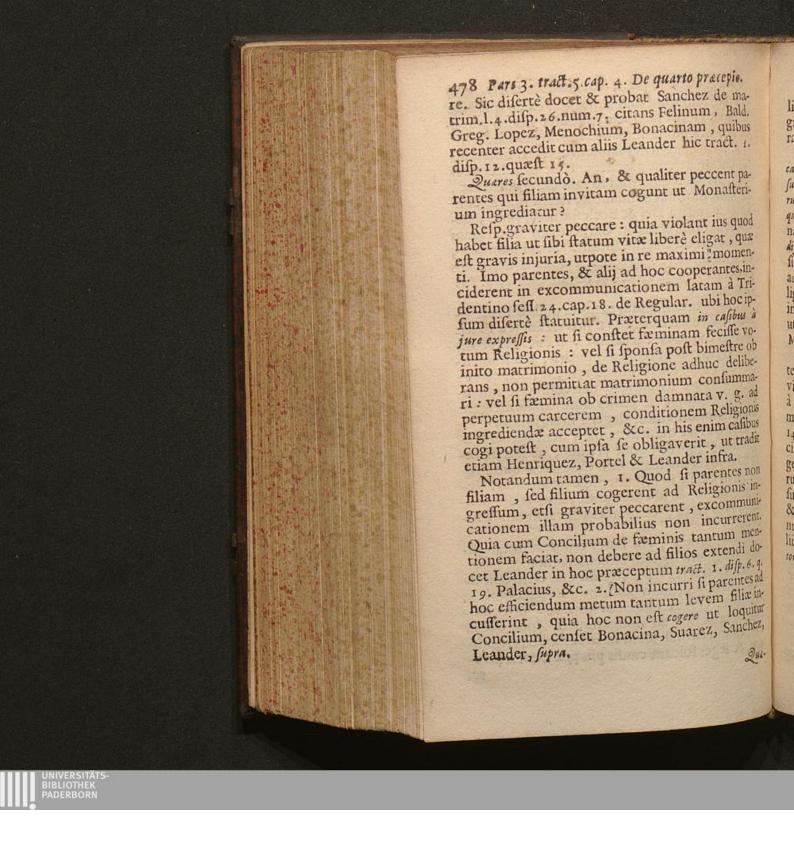

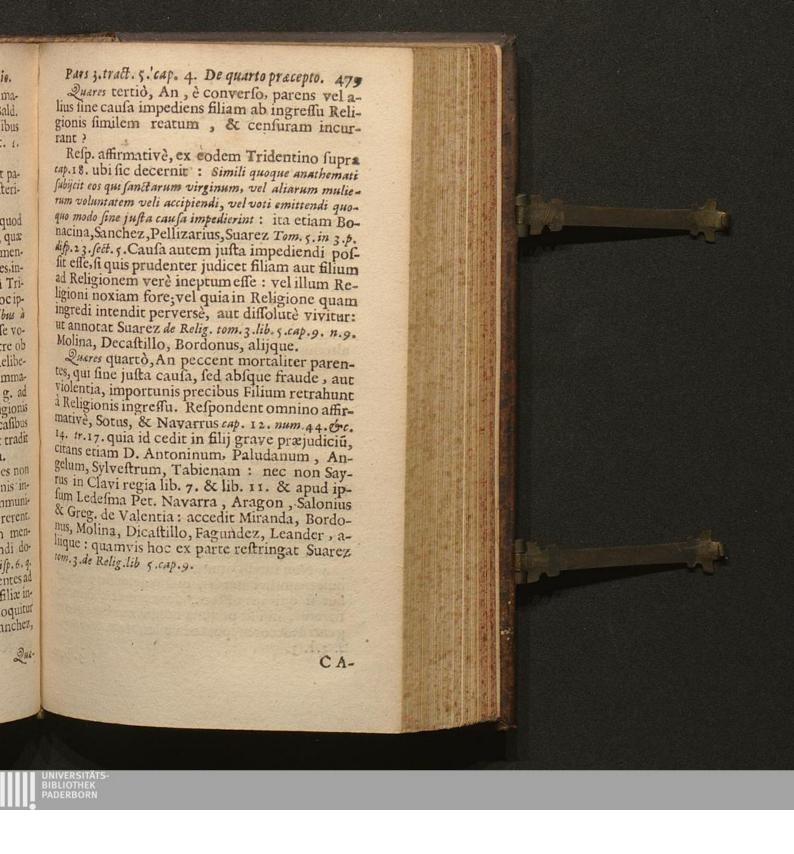

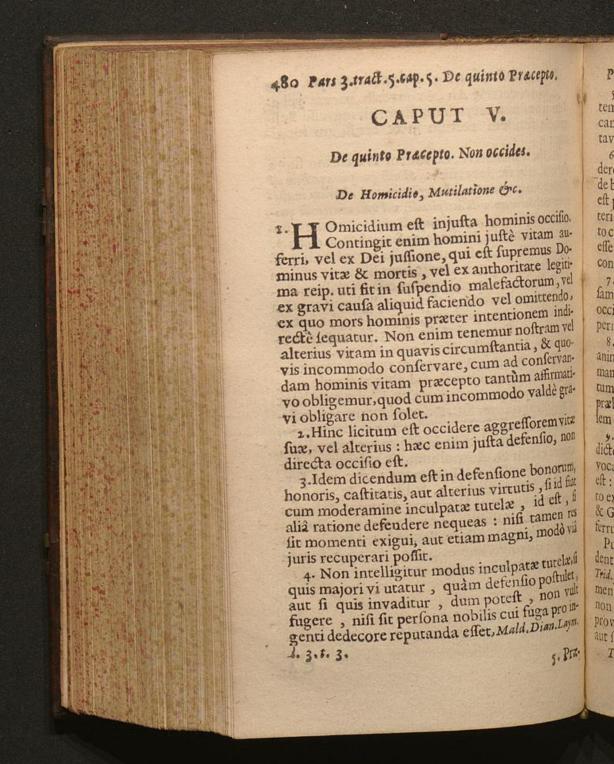

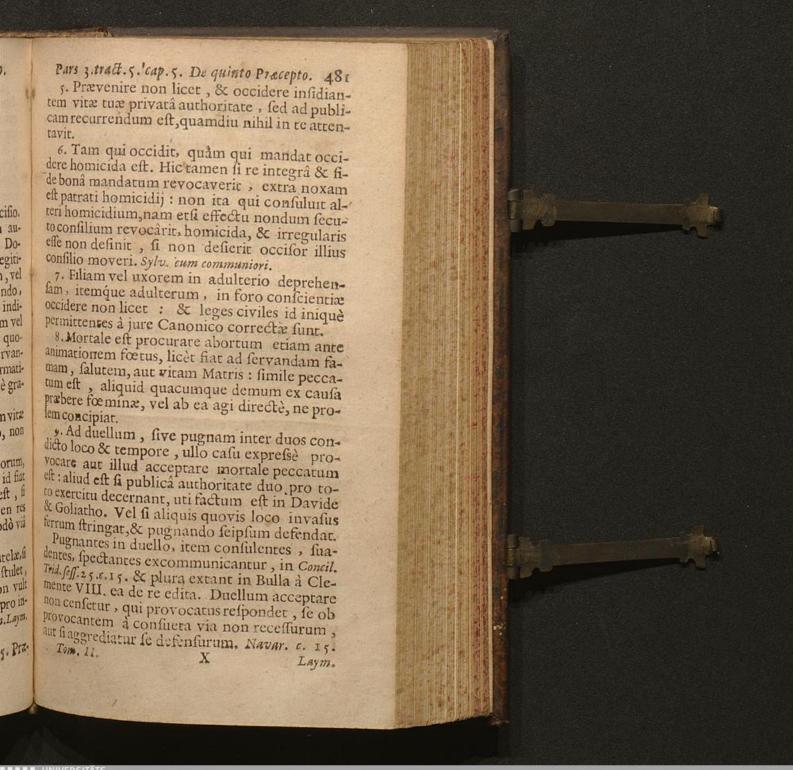

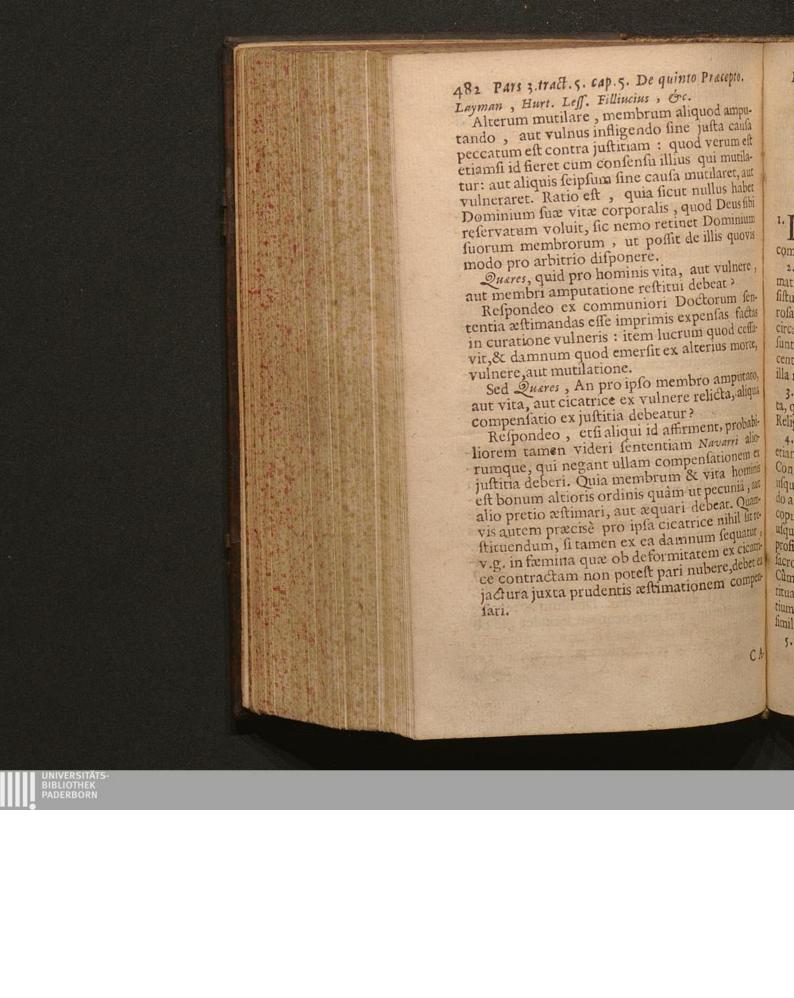

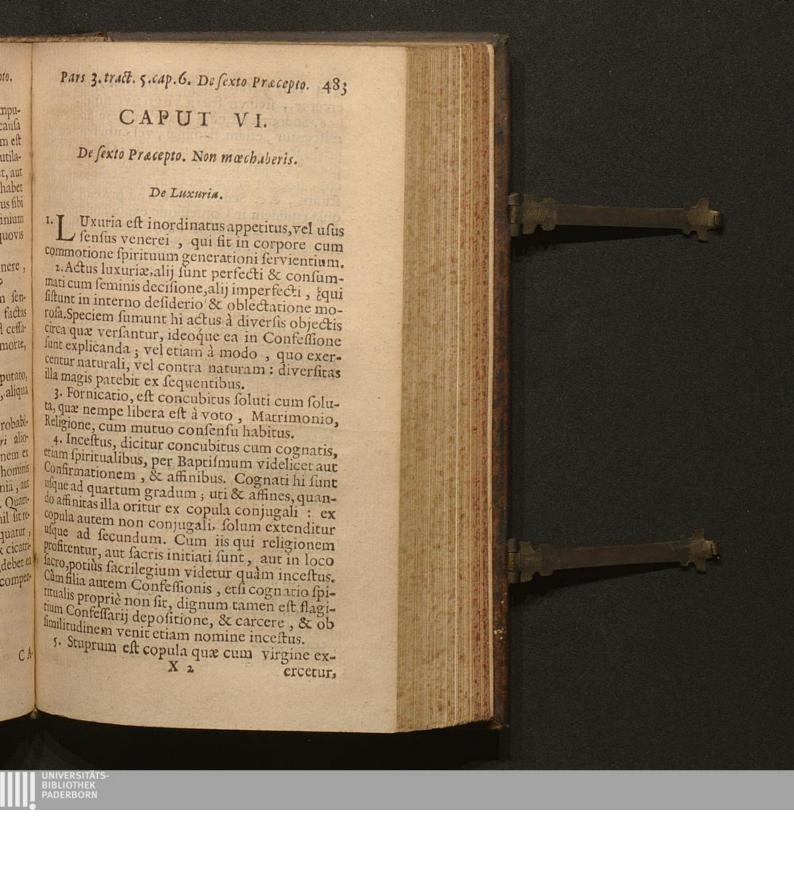

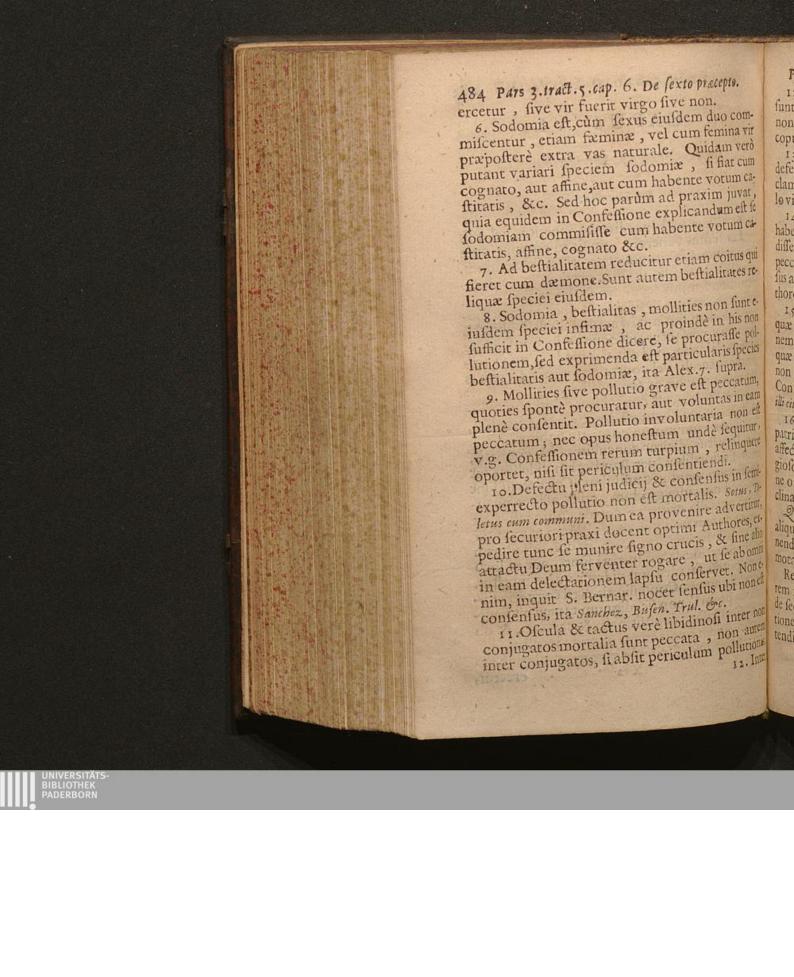

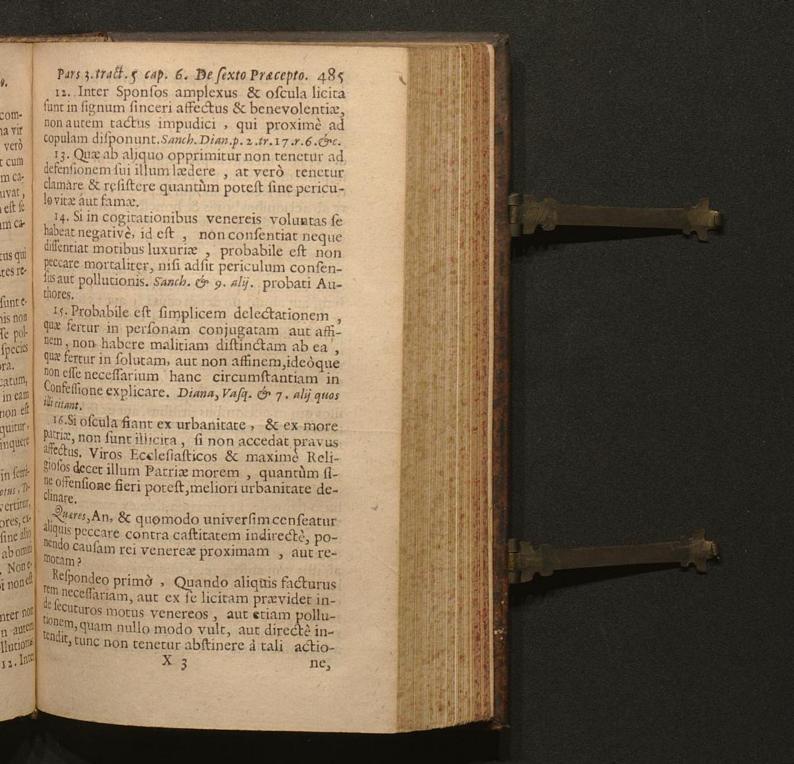

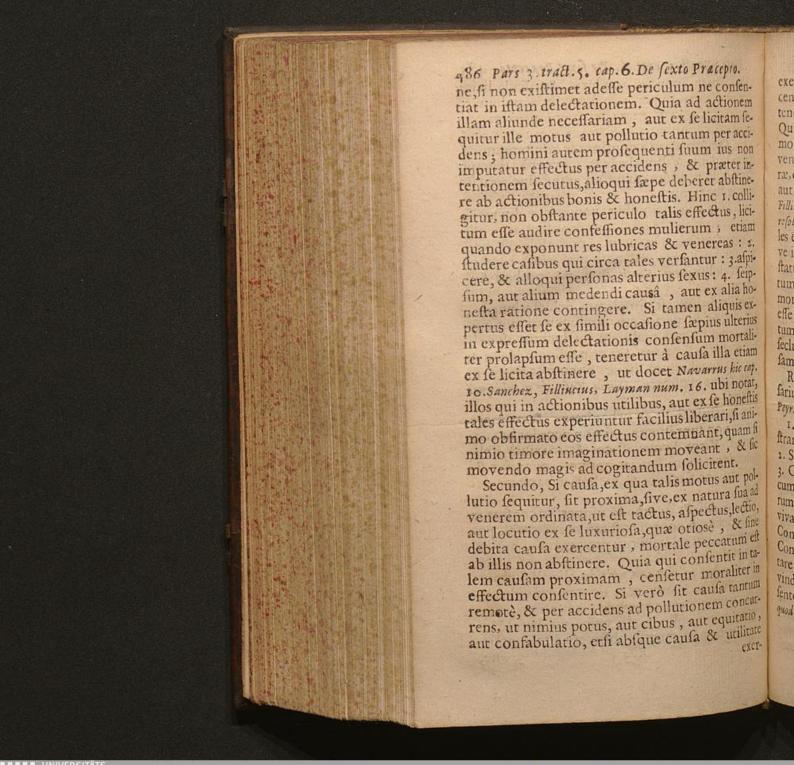

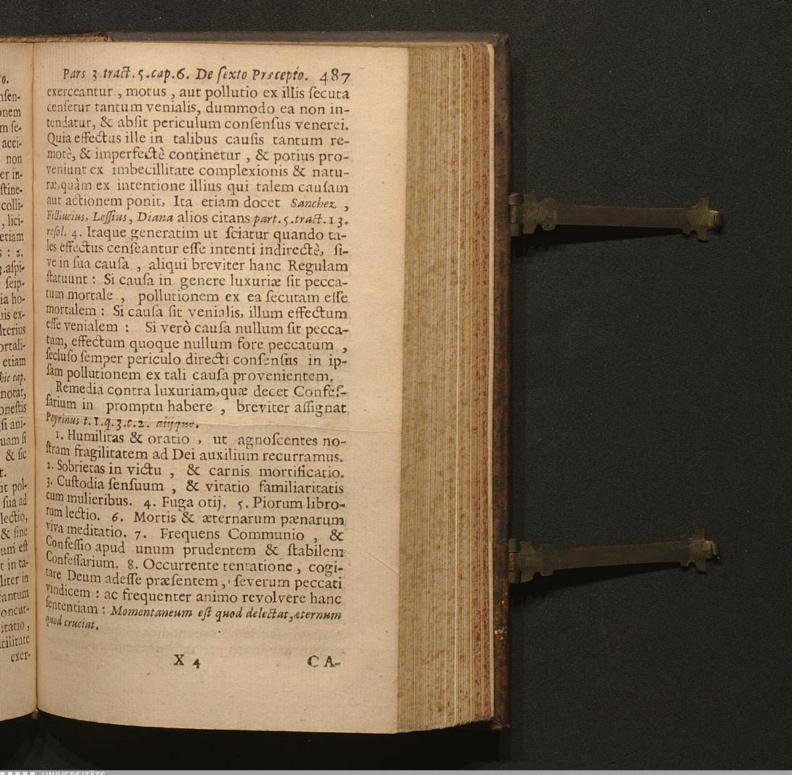

Pars 3.11.5 cap. 7. De pracepto septimo. &c 489 niat, ut si quis sartori acum, quam unicam habet, fuffuretur. Quando domestici furta non admodum damnosa sine magna difficultate restituere nequeunt, prudenter & licitè aget Confessarius, si illis injungat, ut obsequiis extraordinariis damnum compensare studeant. 5. Uxor à viro, filius à patre, fi quid non magni pretij accipiat, non furatur: si tamen notabile quiddam fuerit, omnino est restituendum. 6. Si quid contractu onerofo, ut emprione, à sure acceptum sit, sufficiet id ei, aut cui ille volucrit restituere, etsi quidam domino proprio id maint restituendum esse. 7. Qui pauca furatur per vices, ubi fummam notabilem explevit, obligatur sub mortali ad totius summæ restitutionem; modò illa pauca scaccepta sint, ut in morali æstimatione, una fimma totalis, aut notabilis damnificatio cenferi possint: quia tunc in idem recidit, sive quis abaltero auferat fummam notabilem paulatin, five simul, cum in utroque eventu damnum æque magnum sustineat proximus. Deinde hac praxis, utendi v.g.parvis ulnis, aut mensuris, esset graviter perniciosa commercio humano; ur Proinde Innocentius XI. rectè prohibuerit pro-Politionem 38. huic doctrinæ oppolitam. Fusius hac deducta invenies supra part. 3. tract. 1. quast. 9. 8. Sine furti crimine potest uxor succurrere necessitati sui patris, aut matris, aut prolis ex alio Matrimonio, etiam nolente marito, ex bohis propriis, aut communibus, dummodo post mortem viri ea quæ largitur in sua portione computer. Quia illa jure naturæ tenetur cos nish alere,

06.

, III-

m a-

spe-

(lima

re aleft ad

io est

ecel-

est.g.

e, æ-lerata

Non

rueret

et fti-

enim

prote id.Sal-

eruditi

, 11. 3:

is pol-

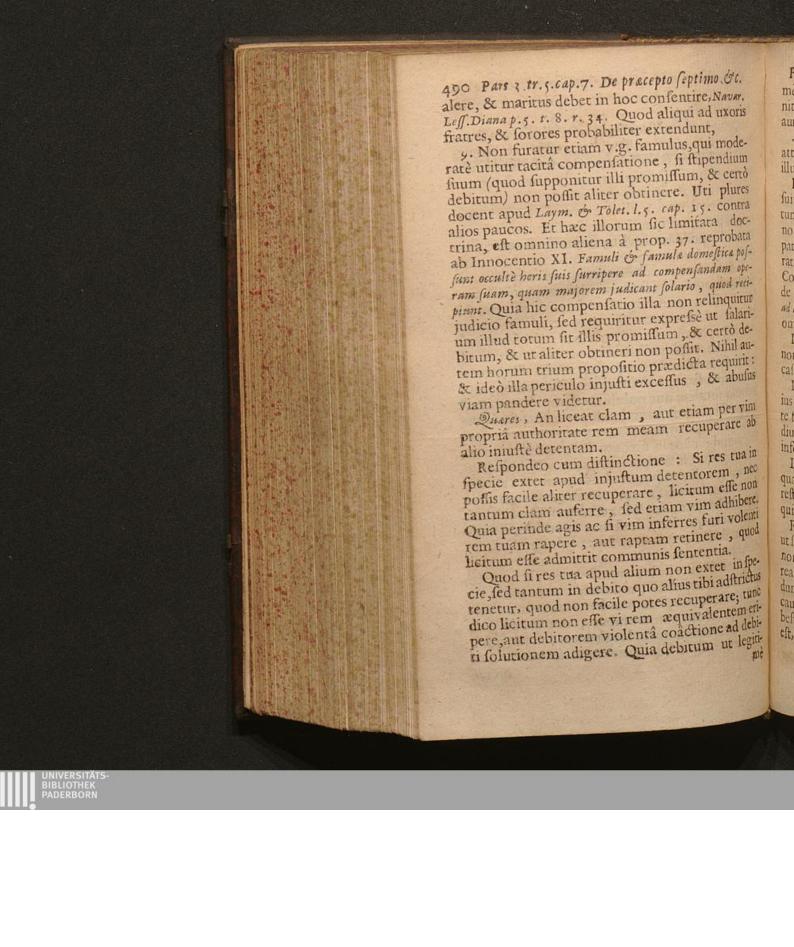
homi-

um au

Bena-

grave

m eve-

Pars 1. tr. 5. cap. 7. De pracepto septimo, & c. 491 mè recuperetur exigit cognitionem caufæ, cognitio vero causæ requirit officium judicis, nemo autem in sua causa judex esse potest. Queres prætereà, An ille qui alteri damnum attulit ignoranter, aut non libere, teneatur ad illud reparandum? Respondo negative. Quia damnum non posuit, damnificato rationabiliter invito. Assumptum probatur : nemo potest velle, ut quis sibinon inferat noxam, licet de ea inferenda inculpaté non cogitet, aut licet necessario eam inferat, cum non possit velle id quod impossibile est. Confirmantur hæc ex Decret. Greg. lib. 5.tit. 36. de injuriis & damno dato cap.ult.necnon 1. 3.5. ad legem : quibus confonant Theologi possim omnes una cum D. Thoma. Dices primò, quivis licitè alterum arcet, etiamnon libere agentem, ne se lædat: ergo læsus in calu rationabiliter est invitus. Respondeo, concedo antecedens, quià alioqui lus se suaque defendendi inutile pro magna parte foret; sed nego consequens, eò quòd dispendium illud nec ab illo (uri suppono) nec ab alio Interente evitari potuerit. Instabis, saltem poterit absoluté velle, ut quando jam jactura sibi eatenus fuerit illata, restauretur ab inferente: hoc enim videtur requirere plena sui defensio. Respondeo, negando assumptum: desensio utsit licita, debet fieri modo competenti, qualis non est, si quis vellet obstringere alterum sub rearu pænæ aternæ vel temporalis ad refarciendum cum æquali detrimento aliquid', cujus ipre causam non magis moraliter præbuit, quam si bestia aut res aliqua inanimata effecisset. Aliud elt, dum amentem.v.g. aut furiofum, volentem X 6 mihi legiti-

٥.

RY.

oris

de-

um

ertò

ures

ntra

doc-

bata

pof-

ope-

rect-

uitur

alaride-

il au-

mit:

bulus

rvim

re av

tua in

e non

ibere.

rolenti

quod

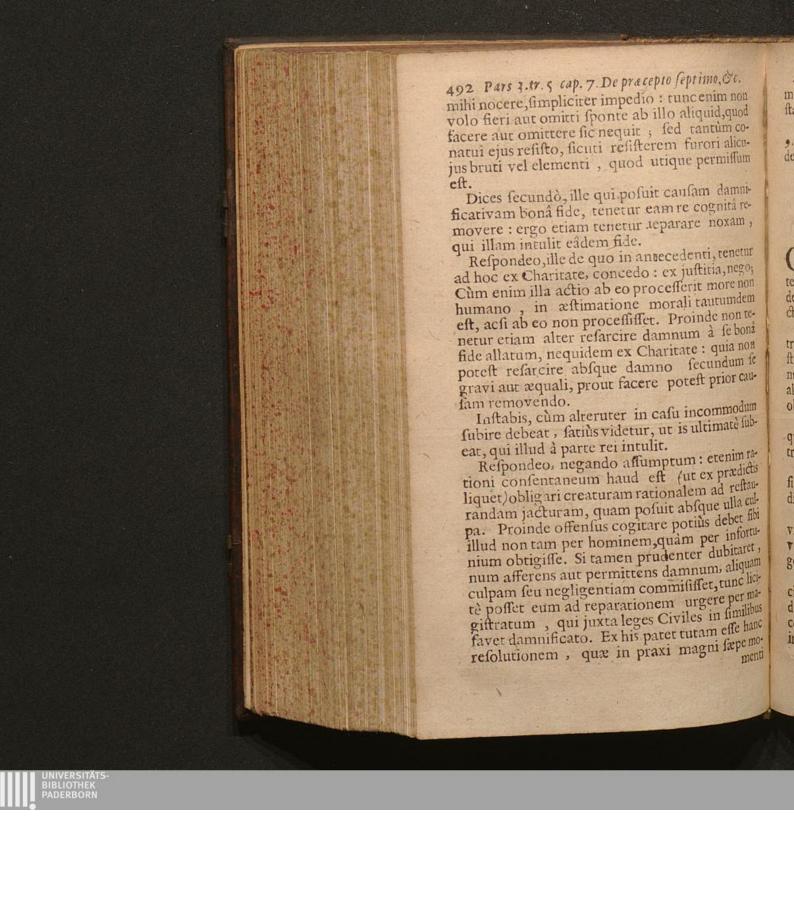
in spe-

Arictus

e; tune

em en-

d debi-

Pars 3.tract. 5.cap. 8. De Contractu in genere. 493 menti est, & passim magis supponitur quam stabilitur. De aliis injuriis & peccatis, quæ præcepto 8. . & 10. adversantur, ex sequentibus constare

0.

non

uod

CO-

icu-Tum

mnià ream,

netur ego;

e non

ndem n te-

bona

non

im se

r cau-

odum è fub-

im raedictis

restau-

lla culet fibi

nfortu-

itaret, liquam

ne lier

er mamilibus

fe hanc epe mo-

ment

CAPUT VIII.

De Contractu in genere.

Ontractus est consensus externus duorum, quo libere & legitime utraque pars, vel saltem una alteri acceptanti, se obligat. In qua definitione, pleræque conditiones ad contra-

ctum requisitæ implicitè continentur.

1. Ex qua sequitur primò, non perfici contractum, aut obligationem, si alteri promisistific, ut solus ipse sis conscius: imò etsi signum externum accesserit, si non acceptaverit alter, contractus nullus est, ac nulla proinde

2. Qui ad contrahendum funt inhabiles, aut quibus jus positivum resistit, nihil agunt con-

trahendo, v. g. pupilli, fatui &c.

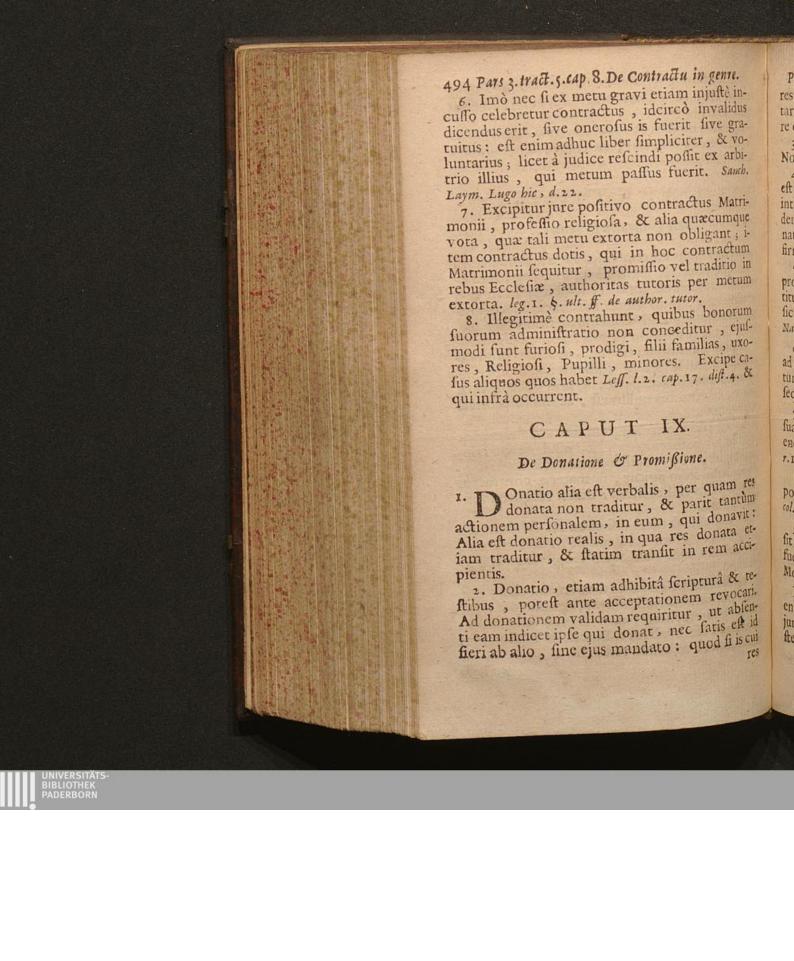
3. Nihil item agitur, fi materia contractus sit illicita, vel illegitima, uti est res aliena vendita à fure.

4. Eadem est ratio, si circa rei substantiam vis, dolus, error versatus sit, quod accidit, 7.g. ubi acetum væniit pro vino, vitrum pro gemma.

5. Sitamen, circa qualitatem tantum, aut circumstantiam ejusmodi accidentalem, error dolusve intercesserit, non ideireò contractus continuò est invalidus: Poterit is nihilominus interdum ob injuriam rescindi.

6. Imà

Pars 3.11.5. cap. 9. De Donatione & Promiss. 495 res donatur, præsens taceat, censebitur acceptare. Quia in favorabilibus qui tacet confentire cenfetur. 3. Donatum pro absente acceptare potest Notarius, & pro causa pia homo quiliber. 4. Bonorum omnium donatio non semper est invalida, si donans præsentia tantum bona intelligat, nec adjungat etiam futura; si quidem pietatis, aut dotis, aut mortis causa donatio facta sit, aut si ea juramento aut morte firmetur. v. Molin. d. 280. 5. Qui certam fummam donando excedere prohibetur, titulo tamen remunerationis, gratitudinis, eleëmosynæ donare poterit; etiam sic imminutà portione legitimà filiorum: ita Navar. Oc. 6. Quod datum est per modum dispositionis adaliquid, v. g. ad religionem, aliumve statum, retineri potest, etsi posteà status ille non lequatur. 7. Rex potest revocare donationem tam suam, quam prædecessoris sui, si illa regnum enormiter lædat. Bart. Lugo, Diana p.8. t.6. 7.18. O.C. 8. Modus adjectus donationi turpis, vel im-Possibilis, censetur non adjectus. Molina d. 208. 9. Donatio inter vivos, etsi res jam tradita sit, revocari potest in certis casibus, nisi illa fuerit remuneratoria, aut facta Ecclesiæ, aut Monasterio. Primus casus est, si donatarius probetur esse enormiter ingratus, v.g. fi donanti graves in-Jurias inferat, aut inopia laborantem non fustentet, quod notandum est ingratis filiis, qui-

٤.

dus

та-

VO-

rbi-

nch.

atri-

que ; i-

tum

o in

tum

rum

ejus-

uxo-

e ca-

4. &

n res

ntúm avit :

a et-

e te-

blen-

est id

is cul

Tes

Pars y tract. 5. cap. 10. De commodato, &c. 497 mutuo datur, non item in illis quæ dantur per modum depositi vel commodati. 4. Ante tempus definitum commodator rem commodatam repetere non potest sine injustitia. Si tamen ex eo, quod re sua careat, illi damnum impendeat, potest eam ante tempus repetere, quamvis indè damnum æquè magnum impenderet commodatario. Quia (ut ait Navar.) in commodatione hæc tacita involvitur conditio: nisi intereà contingat rem esse necessariam commodanti. 5. Re deposità licitum est uti, quando depolitarius bonâ fide existimat depositori id non displiciturum, alias absque usu servari debet. 6. Si res commodara, vel deposita perierit, probabile est depositarium teneri tantum in casu quodolus, aut culpa crassa dolo æquivalens Intervenerit : Leff. Layman. Excipe tamen sartores, molitores, aliosque artifices, quibus res traditur expolienda, uti etiam nautas & aurigas, qui ex levi culpa obligantur. Quia etiam in corum commodum res alienæillistraduntur. Sylv. Leff. Grc. 7. Si depositarius aut commodatarius dubitet, an commodatum sive depositum perierit sua culpa, non tenetur, in foro saltem interno, ad restitutionem. Quia in dubio non præsumitur delictum, ita Sanch. de Matrim. l. 2. d. 41. num. 18. G.c. 8. Dolus tamen præfumitur in foro externo, 10 res nisi depositum casu sic periisse probetur, ut sicerto mul cum rebus depositarii servari non potuerit, quod fieri potest . v. g. imminente naufragio odienaut incendio, quo casu depositarius non teneretur rem alienam præ fua fervare. quod ei qua 9. Si quis depositum domino reposcenti remutuo maiscrit

1

Crul

à ci

-dotana,

ven-

a ipli

oilis,

non alii.

01010

eram

olum

feria

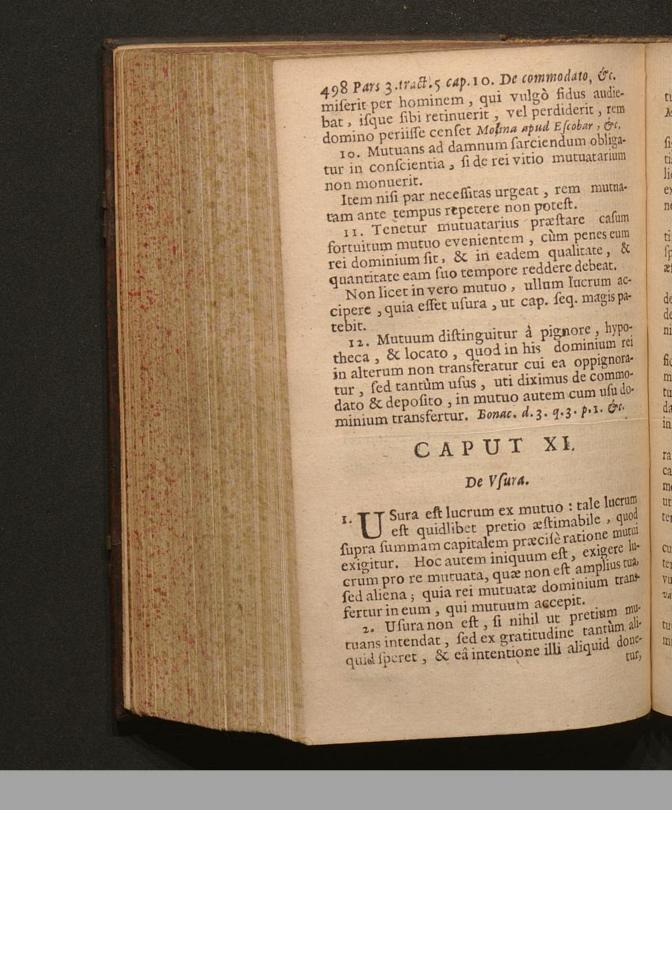
equi-

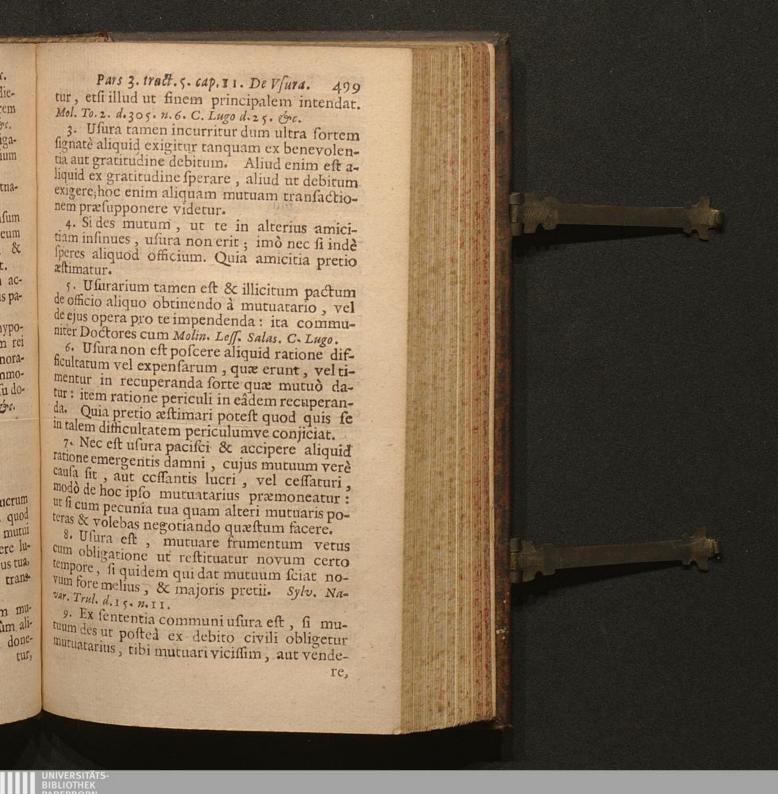
facta

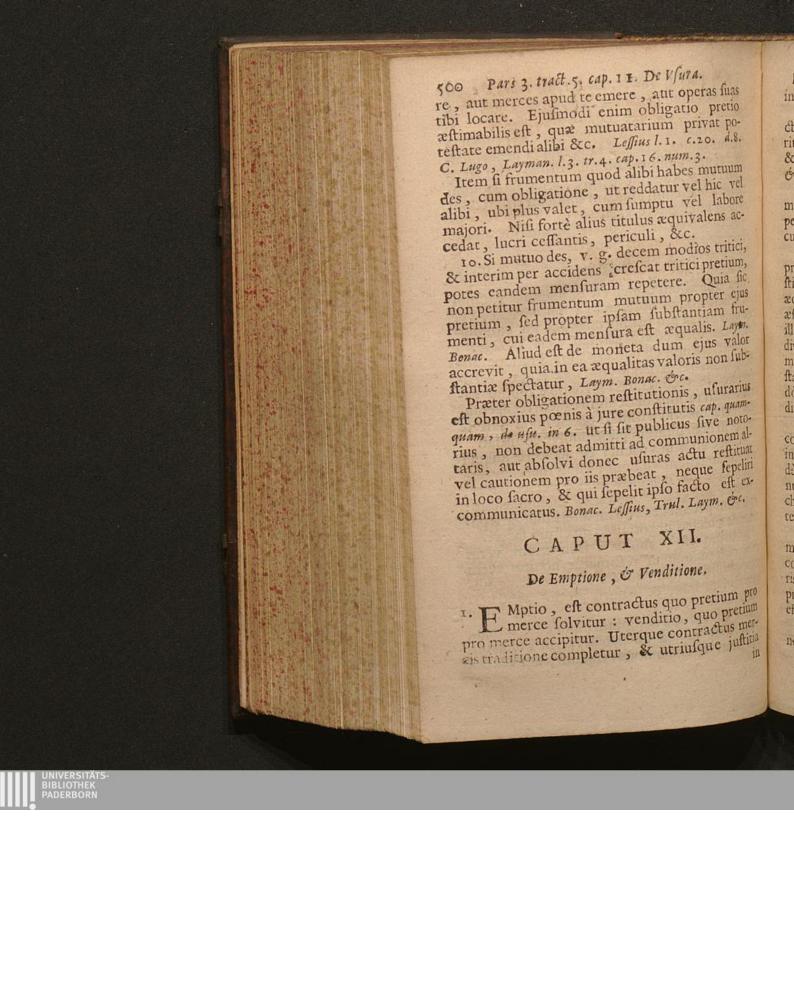
1.1.7.

igun-

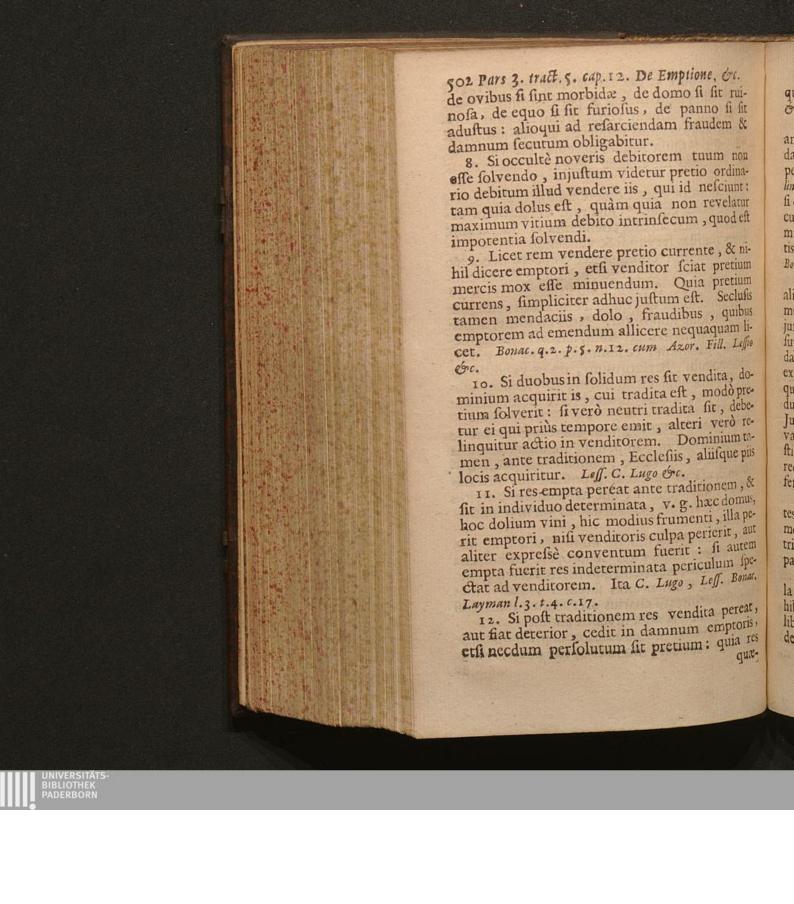
de te-

Pars 3. tract. 5. cap. 12. De Emprione, Gc. 501 as in aquali valore mercis & pretii confiftit. 2. Etsi contingat venditorem necessitate du-0ctum res suas vilius vendere, emprio tamen e-.8. rit justa. Quia à nullo deceptus est venditor, & venditio illi manet libera. Cajet. Bonac. ım vel 3. Emptor potest emere minoris ex eo quod ore multa fimul emat. Quia tum venditorem exacpeditum facit ad alia coemenda, & liberat eum curis res illas servandi & vendendi. ici, 4. Venditor communiter vendere debet eo ım, pretto, quod vel à lege, vel à Magistratu confic, stitutum est, &, si nullum sit statutum, illud ejus aquum censebitur, quod à communi hominum fruastimatione imponitur. Non consistit tamen 2947. illud pretium in indivisibili, sed dividitur in mealor dum, infimum, & fummum, five in pium, submoderatum, & rigorosum, ita ut venditio justalitintra hanc latitudinem, ut videlicet morius dò infimo, modo fummo pretio merces possint uamoto-5. Debet in æqualitate mercis cum pretio malcomputari labor, impensa, industria adhibita ituat in merce comparanda, conservanda &c. Unpeliri de ex hac ratione excufari possunt qui res mit exnutas, aut fœnum, aut avenam in hospitus goc. charius vendunt, quam passim alii in quantitate majori. 6. Illud genus monopolii injustum est, quo mercatores aliqui inter se proprià authoritate conveniunt, ut coemendo merces certi generis, v.g. frumentum, salem, vinum, illas n pro pro suo arbitratu charius divendant, dum ipsi etium efficient ut vix alibi inveniri possint. s mer-7. Venditor debet emptorem præmonere de uftitia notabili vitio rei, quod ei obesse potest, v. g.

Pars 3. tract. 5. cap. 12. De Emptiono, &c. 503 qualibet Domino suo perit. Layman, Bonac. 13. Usura est, minoris emere credita certa anticipatâ folutione; fecluso lucro cessante & damno emergente. Sic enim implicité mutuat pecuniam minorem pro exigenda majori Molin. Leff. Fill. Tol. Bon. d. 3. 9.3. p. 10. Aliud eft, si credita sint incerta, litigiosa, aut cum difficultate exigenda: tunc enim jure coemuntur minoris pro ratione incertitudinis ac difficultatis ab emente sustinendæ in re obtinenda, ita Bon. Trul. egc. 14. Regula universalis dignoscendi, an in aliis contractibus, in quibus est rerum quæ permutantur inæqualitas, interveniat aliqua injustitia, plerumque erit: animadvertere an insuper ex una parte accedat lucrum cessans, damnum emergens, aut periculum fortis, nam ex horum titulorum justa consideratione, aliquid ultra sortem accipi potest. Uti fusius deducit Molina, Leff. Laym. aliique Theologi & Juriftæ. Varia insuper pro contractibus privatis, singulorum locorum propriis juribus constituta sunt, que nequeunt ad certa principia reduci, & ad Judicem potius, quam ad Confessarium pertinent. Quastio in praxi fingularis eft : An vendentes licité possint vino aquam miscere, aut optimo tritico grana viliora, si per hoc vinum aut triticum non reddatur deterius, quam id quod passim pro eodem pretio ab ahis venditur? Respondeo id non esse illicitum, si mixtio illa cum cautela, & fine immodico excessi adhibeatur, utiplures docent cum Lessio de just. lib.2. cap.21. dub.11. Bonacina tom.2. disp.3. de contract. q.2. pun.6. n.17. Diana part.1.

6.

ruifit

8

non

ma-

int:

atur

d est

C ni-

tium

tium

clusis

11bus

m li-

Leffie

, do-

pre-

debe-

m ta-

e pus

n,&

la pe-

, aut

utem

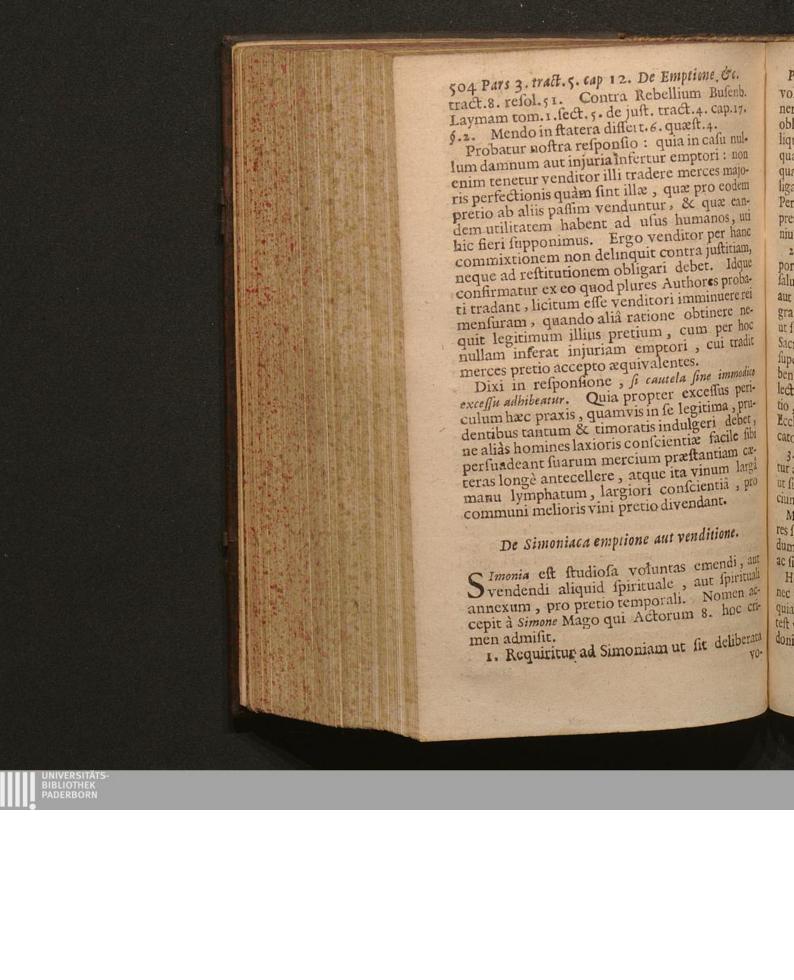
spe-

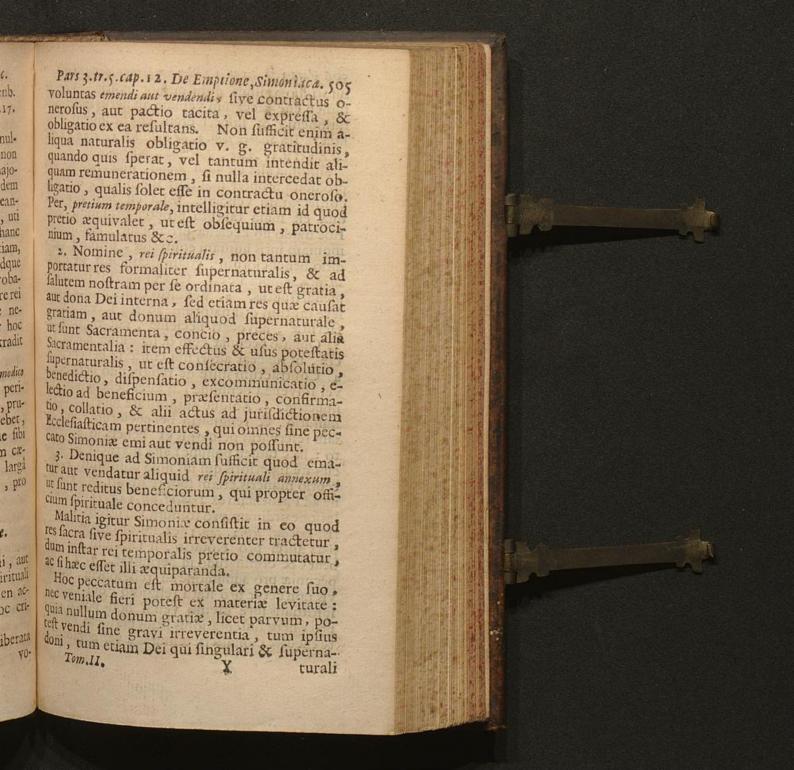
Bonac.

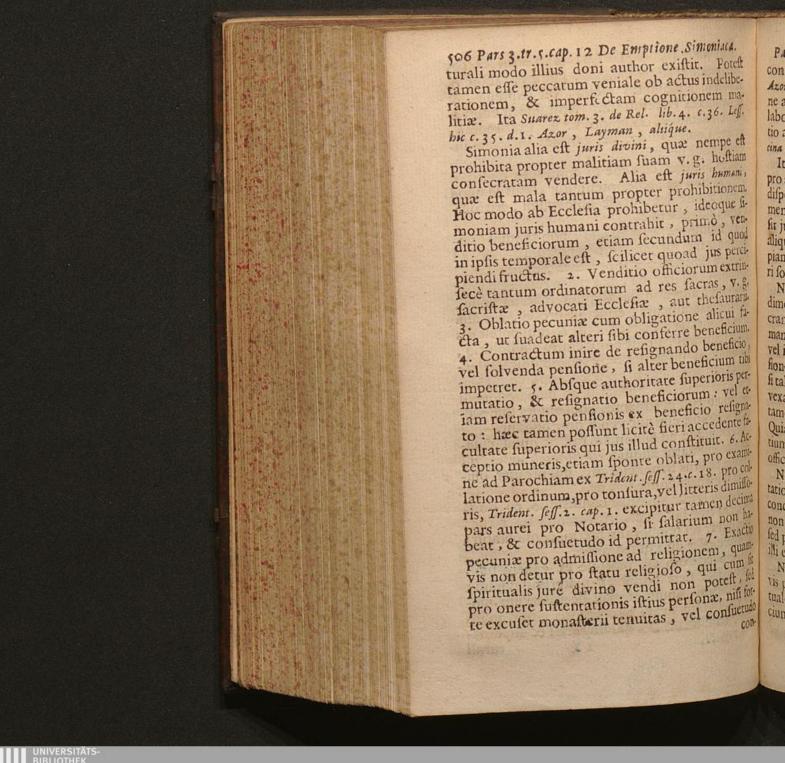
ereat,

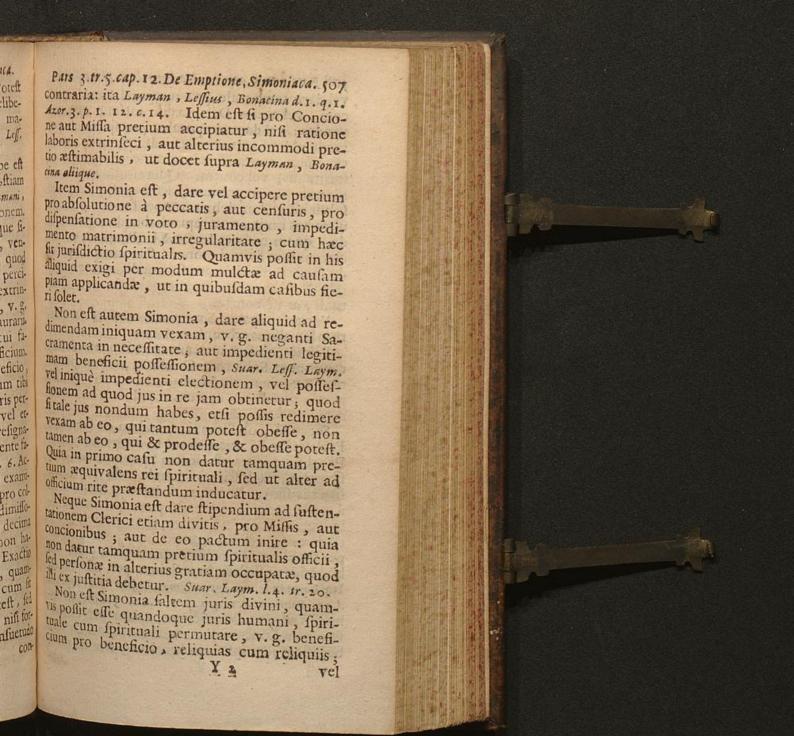
toris,

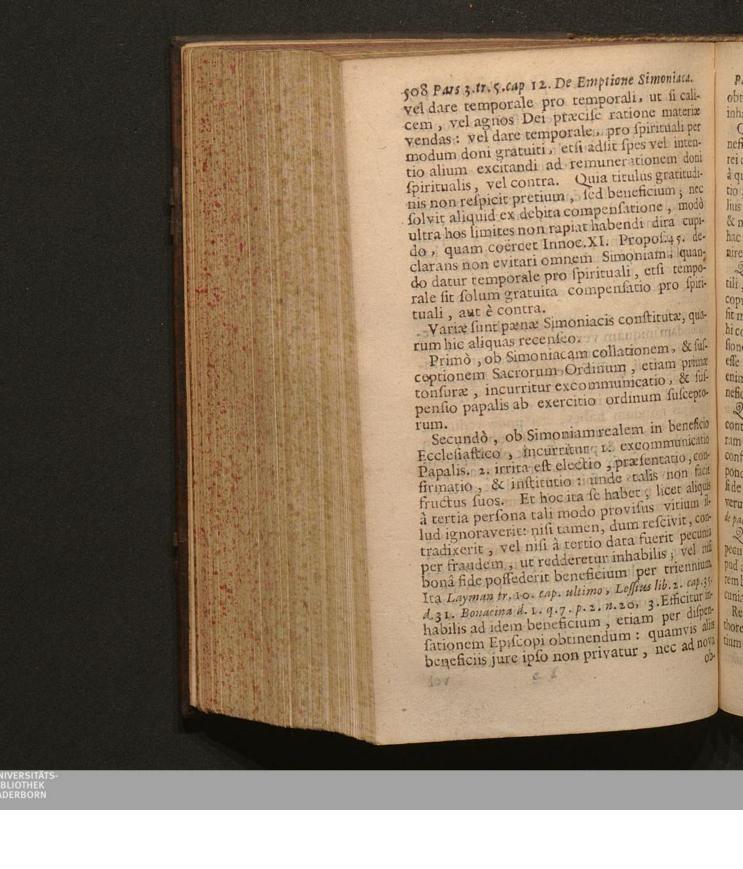
qua-

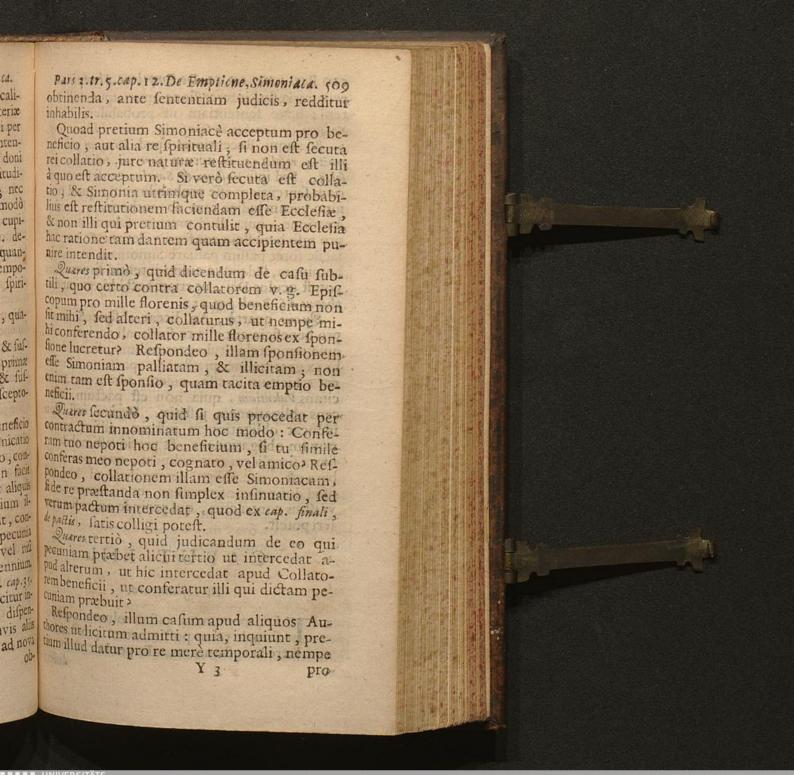

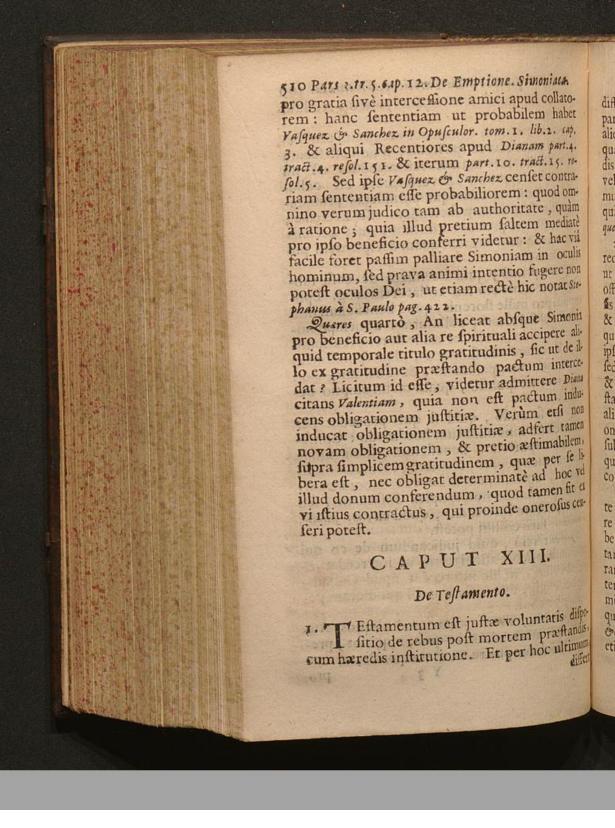

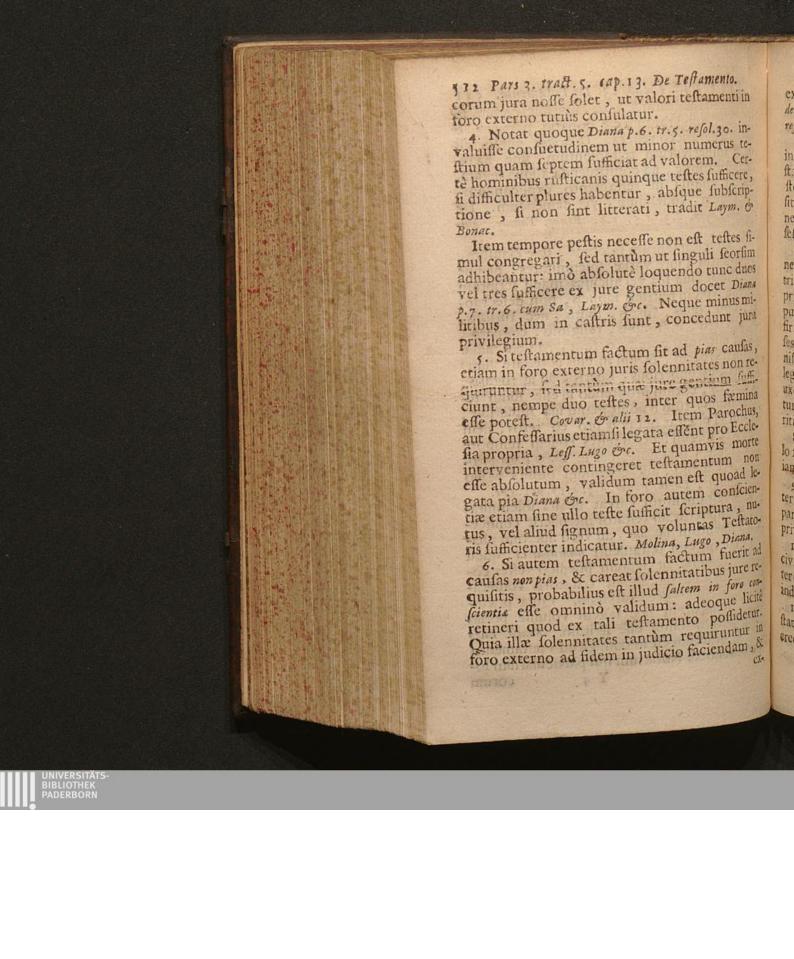
Pars 3. tract. 5. cap. 13. De Testamento. 511 differt testamentum à legato, sive sidei commisso partiali, quod tantum est donatio particularis alicui à defuncto relicta. Codicillus autem est art.4. quali imperfectum testamentum, fine hære-5. 16dis institutione, ad constituenda aliqua legata, ontravel ad aliquid in testamento explicandum, d ommutandum, addendum, vel demendum. De quibus Laym. 1.3. 1.5. c.1. Bonac. Tanner. aliiquàm nediate nac vià 2. Ad testamentum solemne, sive clausum, oculis requiruntur à jure variæ solemnitates : nempe re non uttestator illud sua vel alicujus manu scriptum tat Sieofferat septem testibus idoneis, non desectuos, non cœcis, furdis, mutis, nec furiosis, inonia & prodigis, infamibus, religiofis, cognatis, ere allqui in testatoris potestate sunt; (quibus adde it de il ipsum hæredem, & qui in ejus potestate sunt) interce sed masculis puberibus, liberis, ad id rogatis, e Diam & vocatis, coram profitendo id esse simin ten. industamentum: tum si possit manu sua subscribit, tsi non alioqui id præstat octavus pro eo testis, dein tamen omnes & finguli septem testes eodem tempore abilem, subscribunt, si possint, per se ipsos; proprioer se li que, vel alieno, aut communi omnes figillo hoc vd confignant , Laym. Bonac. d.3. q.17. p. 1. Ge. en fit ti 3. Si testamentum careat debita solemnitafus cente, & dubitetur an testator intenderit conficere testamentum clausum, an verò apertum, habebit saltem vim testamenti nuncupativi, quod tantum requirit ut septem prædicti testes co-ram audiant & intelligant testatoris voluntatem etiam folâ voce expressam. Quia præsumitur testatorem hoc faltem voluisse potius tis dispoquam actum fuum effe irritum. Sanch. Lugo æftandis Go. Consultum est in consiciendo testamento ultimun etiam adhibere Notarium qui particularium loditte

aca

llato-

habet

. cap.

Pars 3. tract. 5. cap. 13. De Testamento: 513 excludendam omnem deceptionem. Ita Lessius de jur. 1.2. c. 19. d. 3. Barbofa. Wiggers , p.9. tr.7. refol.49. contra Molin. Dian. &c. Hinc hæres ab intestato non videtur excusariin foro conscientiæ à persolvendis legatis in testamento non solenni relictis, si satis ipsi constet de voluntate Testatoris. De qua si dubius sit tenetur cum aliis pro ratione dubii componere. Quia in hoe dubio neutri parti favet pos-7. Testari non potest Religiosus professus, nec filius familias de bonis, adventitiis sine patris consensu, nisi tamen sit Clericus, etiam prima tonsura: nec eccus fine testibus, nec pupillus, nisi sit doli capax, & juramento confirmaverit. Nec in bello justo captus, nec obles apud infideles. Nec manifestus usurarius, nifi præstita cautioner: valebunt tamen hujus legata ad causas pias si pænitens obierit. Nec uxor nisi ad pias causas; sicubi legitime statutum sit, ut non possit testari sine consensu matiti, uti refert Sa, & plures alii. 8. Patristestamentum inter liberos ab eo somorte lo scriptum, aut subscriptum validum est, etnon am ad pia legata, Sa J Diana, Gr. ad le-9. Potest Pater ob justam causam inæqualiiscienterfiliis bona relinquere, ubi non obstat lex , nue particularis: fed non potest legitima portione eftato-10. Etsi spurium à testamento excludat juserit ad civile, exjure tamen Canonico potest illi Paure reteralimenta relinquere, & filiæ dotem si ea oro com e licité 11. In dubio testamenti judicandum est teidetut. flatorem, id voluisse, quod si adesset dicturus itur in am, & 12. Qui

).

tiin

in-

s te-

Cer-

ere,

crip-

n. 0

es fi-

orlim

duos

Diana

is mi-

jura

usas,

on re-

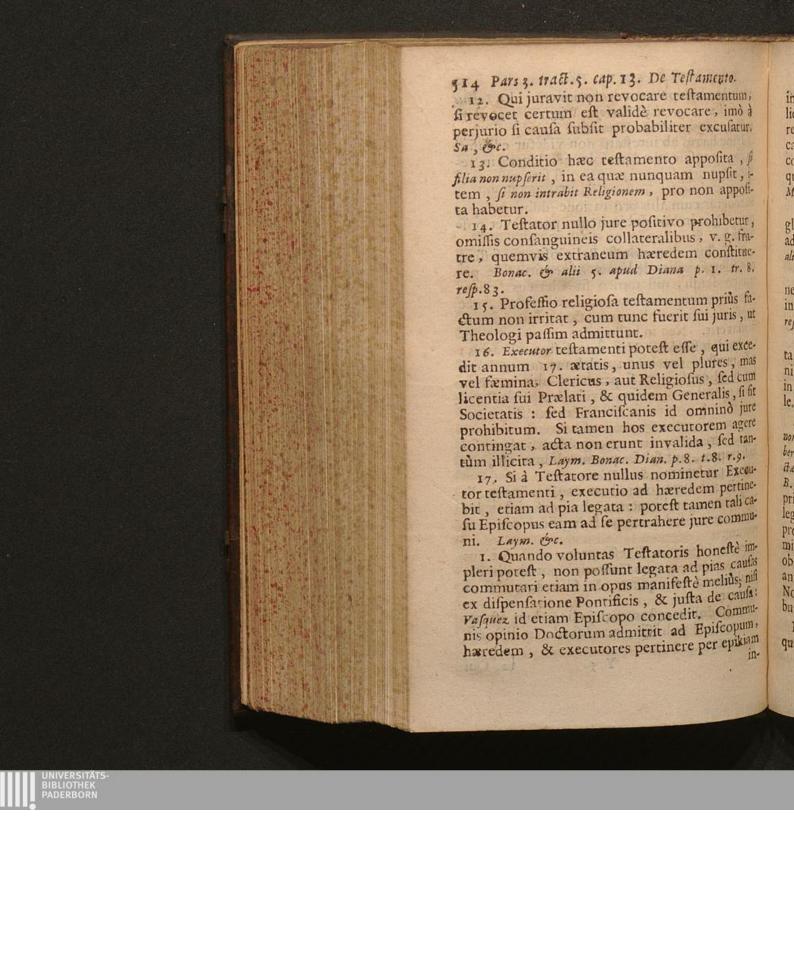
first.

emina

ochus,

Eccle-

iana.

Pars 3. tract. 5. oap. 13. De Testamento. 515 interpretari, non esse à defuncti voluntate alienum si aliqua mutatio siat : v.g. si pecuniam reliquerit ad calices emendos pro Ecclesia, quæ calicibus non eget, potetunt eam applicare ad comparandas casulas, aut alia ornamenta, que magis ad Templi usum conducunt. Vasq. Molin. Barbofa &c. 18. Si executores întra annum fuâ culpâ negligunt exequi testamentum, jus executionis ad Episcopum devolvitur. Molin. Dian. & 8. 19. Imò in legatis piis tenentur ad executionem intra sex menses, idque etiamsi nondum inita sit hæreditas. Molin. Vasq. Diana p.8. 1.6. 20. Si bona defuncti non fufficiant ad legata omnia persolvenda, distribuenda sunt omnibus pro singulorum rata æqualiter, quia eo in casu jus ad solutionem est in omnibus æquale. Diana Sylv. Sanch. Bonacina. Formula autem Testamenti talis esse solet. In vomine Dei omnipotentis, Amen. Ego N. N. nunc liberè, & integris sensibus commendo Corpus terre sanda, & Animam meam Deo creatori, sub protectione B. Virginis &c. Haredem meum constituto N. N. exprimendo bona relinquenda, debita folvenda, legata pia, aut alia pro particularibas personis prout cupit de rebus suis disponere. Postea nominat Executores sui testamenti, & exprimit obligationes, fi quas illis imponit. Postremo annotat locum, diem, & annum, & infra Nomen suum, ac Sigillum apponit. Subscribunt etiam testes singuli. Et quoniam in quibusdam varia sunt aliquando variorum locorum jura, expedit in

BIBLIOTHEK PADERBORN

um,

nò à atur.

1, 1

t, 1-

poti-

etur,

. fra-

tituetr. 8.

is fa-

s, ut

exce-

, mas

, si sit

agere

tan-

.9.

xccu-

rtine-

ali ca-

mmu-

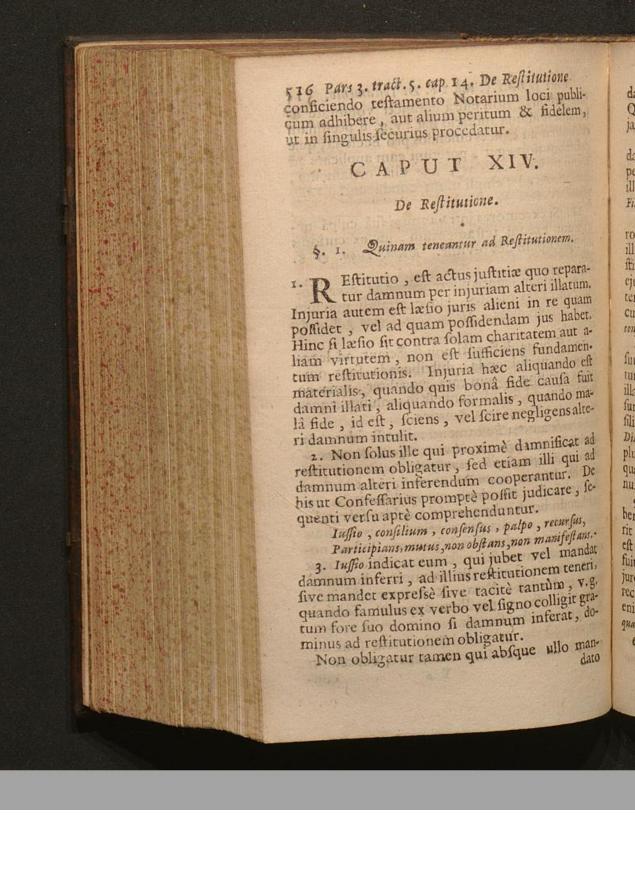
tè im-

is; nin

caula:

mmu-

ikiam

Pars 3.tract. 5.cap. 14. De Restitutione. 517 dato ratum habet opus suo nomine factum. Quia ratihabitio præfens non est causa damni jam præteriti. Neque mandans qui ante executionem mandatum suum revocavit, si id mandatario tempestive innotuit. Quia tunc damnum non est illatum ex vi mandati, utpotè retractati. Molin. Fil. Leff. l. 2.c. 13. 4. Consilij nomine intelligitur is qui suadendo, rogando, aut hortando caufa efficax fuit damni illati, ac proinde in defectum exequentis ad restrutionem obligatur. Illi autem, qui pravum ejus confilium secutus fuit, consulens ad nihil tenetur, nisi dolosè ignorantem suadendo circumvenerit, juxtareg. jur. 62. in 6. Nullus ex consilio nisi fraudulentum sit obligatur. Si consulens ante rei executionem confilium fuum feriò revocaverit, & conatus fuerit factum impedire, probabile est excusari à damniillati restitutione : quia tune damnificans præsumitur potius propria malitia quam alieno confilio moveri, uti videre est apud Bonac. Sa, Tanner. Dian. tra. 2. Mifcel. 18. & tract. 5 . refol. 83. Quamvis plures fint, qui contrarium tenent, præsertim quando eum cui damnum parabatur non monur, ut fibi præcaveret. 5. Consentiens, fautor, receptor, sive recursum præbens, si cooperando essicax causa damni extitefit, illud pro sua parte resarcire tenetur. Talis est v. g. qui suo calculo vel suffragio verè causa fuit ut eligeretur indignus, vel ut aliquis dignus sure aut spe sua excidat : irem qui sciens surem recipit & fovet, vel res furtivas coemit. De his enim 1.3. dicitur, Receptatores non minus delinquunt quam aggressores. 6. Palpo dicitur, qui laudando, & adulando

BIBLIOTHEK PADERBORN

oli-

m,

ara-

um.

bet.

ta-

nen•

eft,

fuit

ma-

alte-

it ad

ii ad

De, fe-

365,

tans.

andat

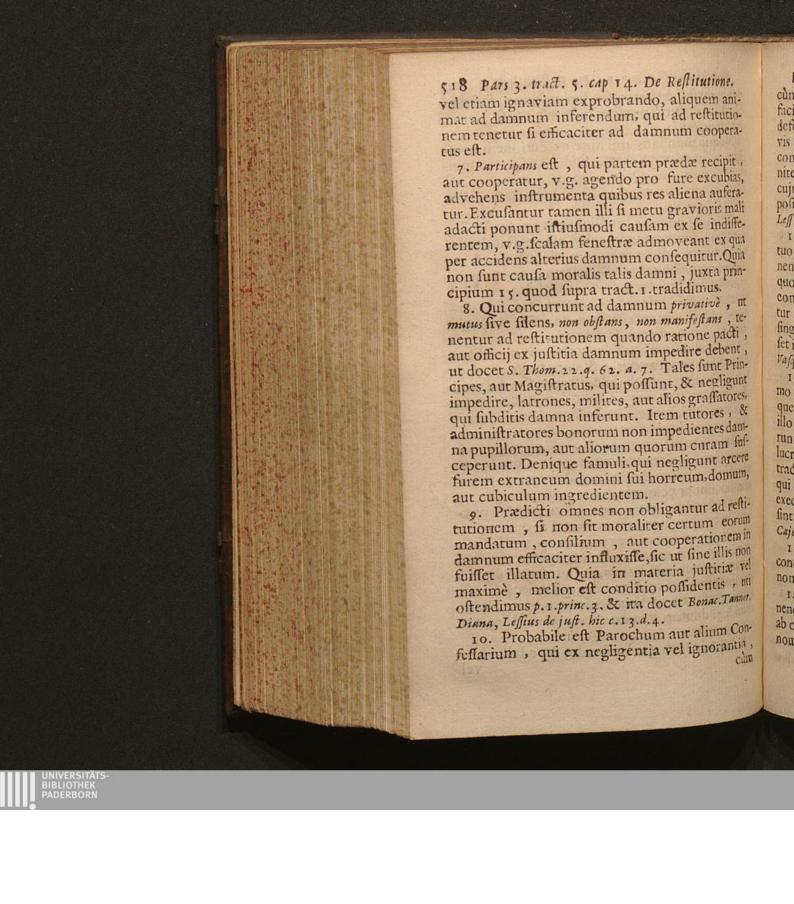
neri,

V.g.

r gra-

, do-

man-

11-

a-

t .

as,

ra-

rali

ffe-

qua

ma

n-

ut

te-

ti,

nt,

rin-

unt

resi

8

am-

ful-

cere

um,

esti-

rum

min

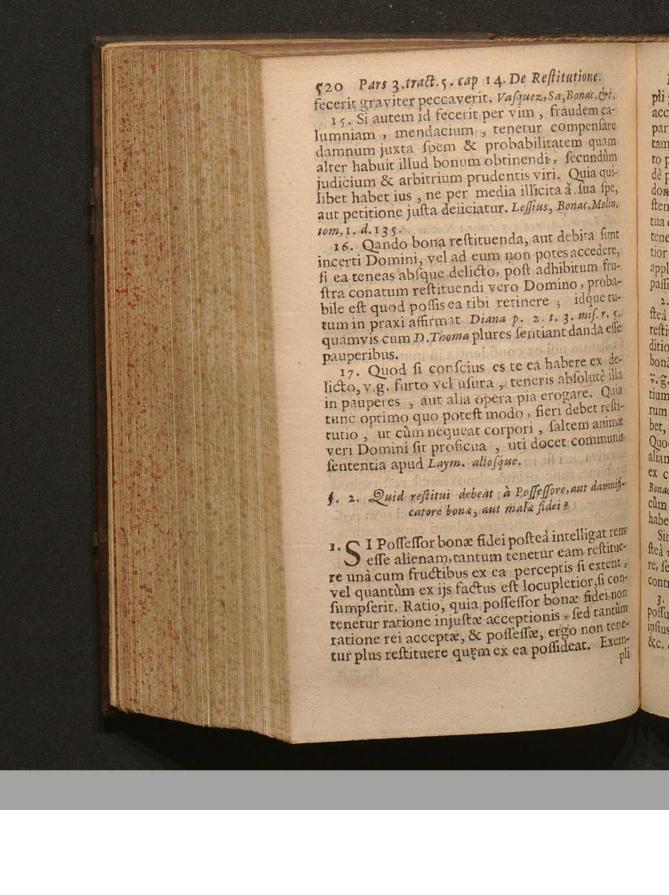
1700

vel

, 1111

panet.

Con-

Pars z.tract. cap. 14. De Restitutione. pli gratia, vestem à sure tibi donatam bona side accepisti, & attrivisti, Dominus postea comparet, tantum illi teneris restituere vestem attritam, & tantum insuper quantum tuo vestimento perpercisti, eriamsi vestis attrica serica, & valde pretiosa fuisser. Quod si vestem illam non dono accepisti, sed pretio emisti, nihil præter vestem attritam est restituendum. Si autem sine tua culpa perdita aut ablata est, ad nihil omnino teneris. Ratio horum, quia nihilo factus es ditior : quæ doctrina alijs materijs facilè potest applicari. Ita Bonac. Laym. l. 3. tr. 2. c. 3. alijque passim Doctores. 2. Qui bonâ fide fecit contractum quem posteadeprehendit esse usurarium, tantum tenetur restituere alteri id in quo ipse inde factus est ditior : Laym. supra. &c. Eadem ratione, si quis bona side vendidit rem alienam, dono sibi datam, 7.3. vestem de qua suprà, debet acceptum pretium restituere , nisi tamen ipsa vestis apud alterum reperiatur; hæc enim Domino restitui de-

bet, non pretium. Molin. Vasq. Lessius 1.2 c. 14.d.1. Quod si rem tibi donatam alteri gratis donasti, aliam non donaturus, ad nihil teneris, nifi forte ex charitate Domino indicare ubi res extet. Bonac. Trul. &c. Quia indè non es factus ditior, cum nihil habeas in rebus tuis quod alias non

Simili modo, si rem ipse bonâ side emisti & posted vendidisti absque lucro, nihil teneris restituete, sed solus ille apud quem res extat, Molin. Leff. contra Vasq. &c.

3. Notandum hic est, fructus qui ex aliena re possunt provenire, alios esse fructus naturales plius rei, ut fœtus animalium, fructus arborum &c. & hi und cum re Domino cedunt, censen-

m

m

oe,

in.

re,

ba-

tu-

. 5. esse

de-

illa

Juia .

elti-

mæ

unis

milia

rem

itueent,

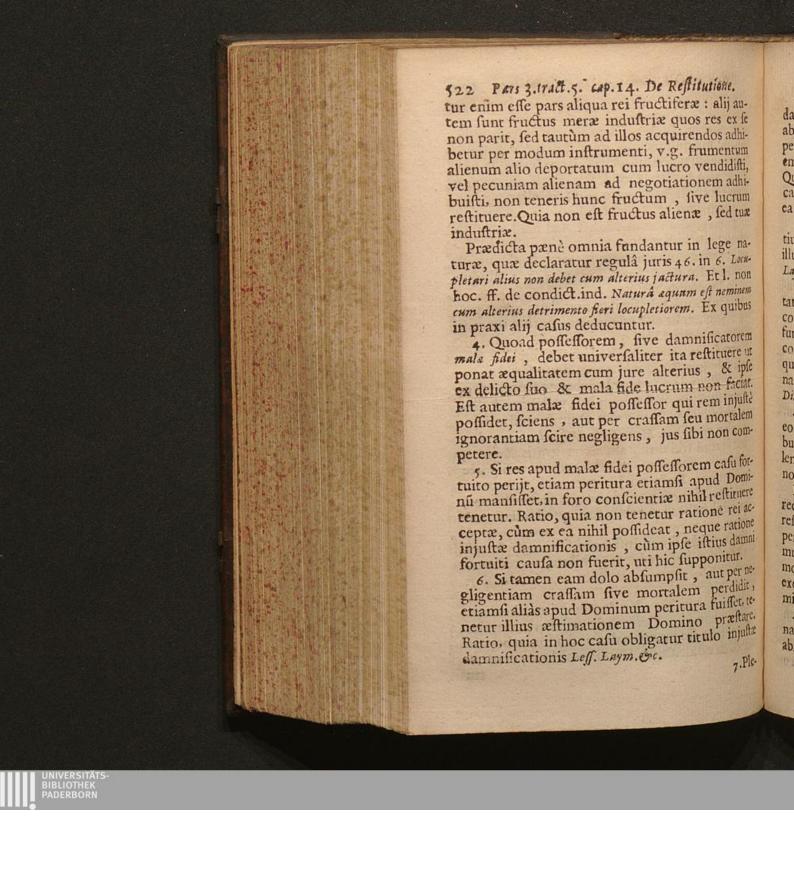
con-

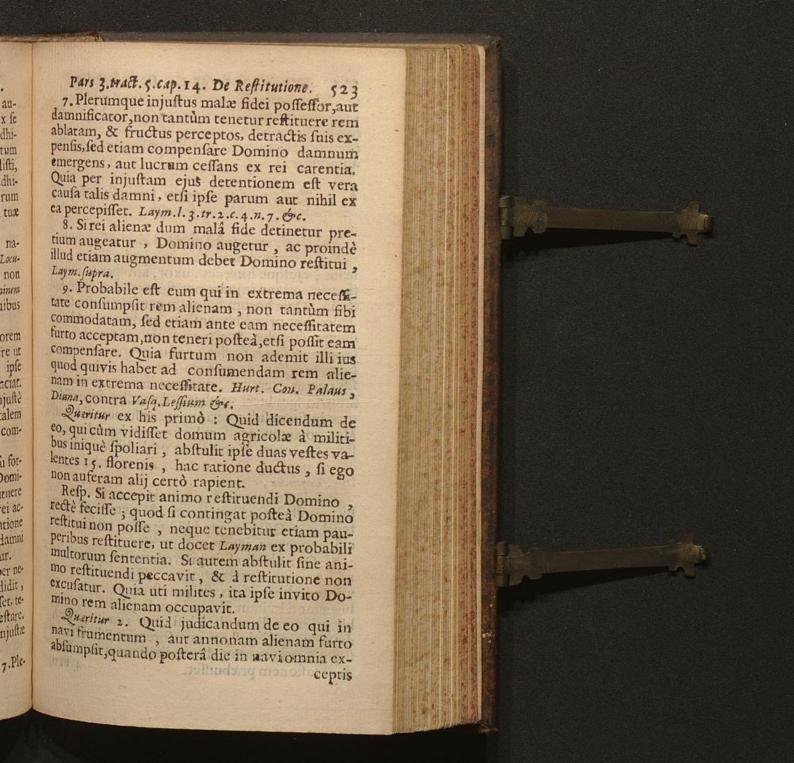
non

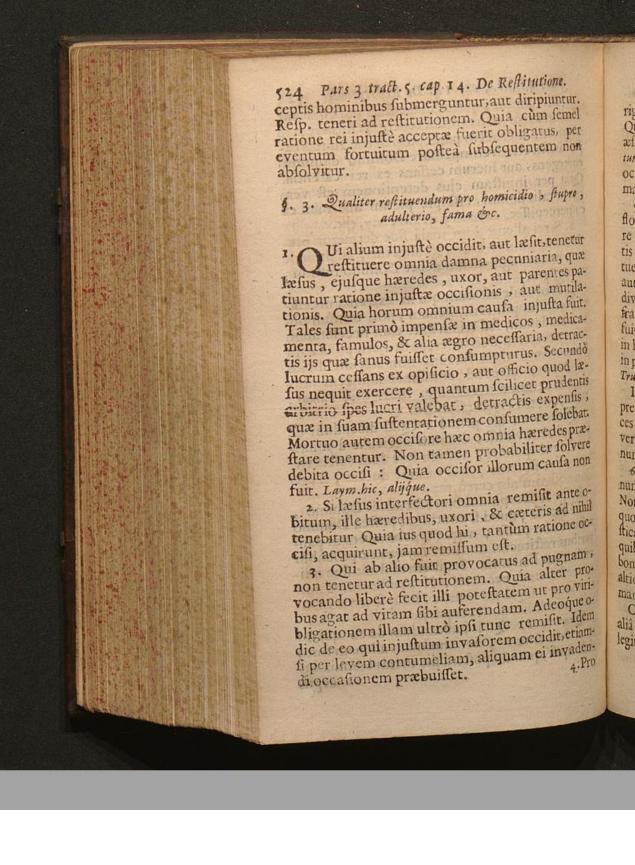
ntum

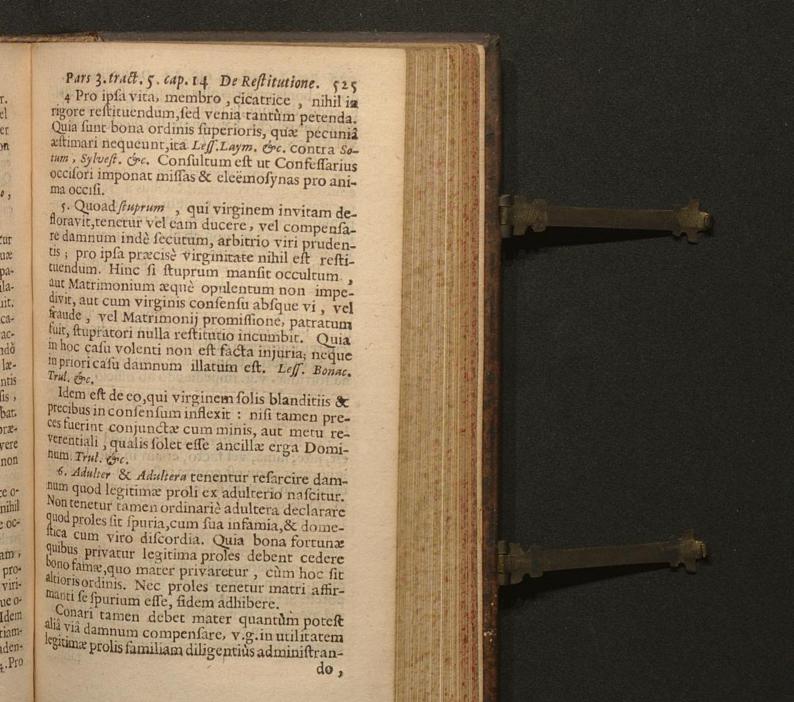
tene-

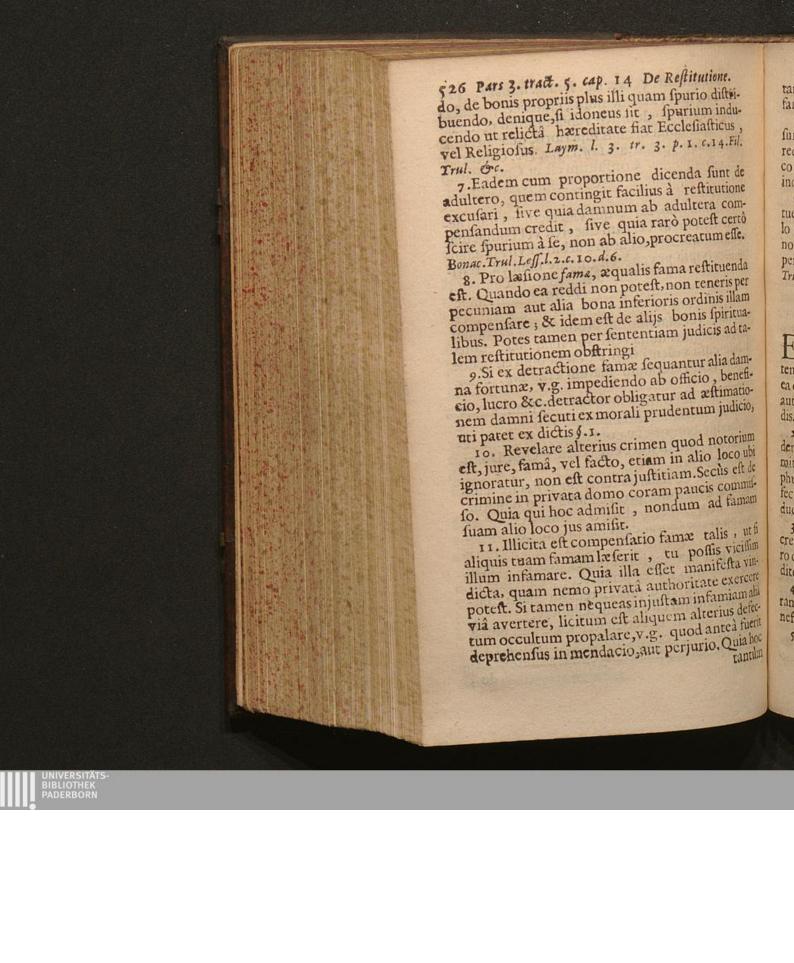
xem-

Pars 3. tract 5. eap. 1 4. De Restitutione. 527 tantum est cum modaramine inculpatæ tutelæ tamam fuam defendere.

12. Si quis suadendo aliave ratione Religiosum ad apostasiam induxit, tenetur ex justitia illi reditum suadere, & Monasterio aut Collegio compensare commoda, quæ ex illius bonis, aut

industria proventura videbantur.

i-

u-

s,

il.

de

ne

m-

rtò

Ac.

nda

per lam

tuad ta-

dam-

nefi-

atio-

licio,

rium

o ubi

est de

mmil-

amam

, ut fi

icissim

ta vin-

ercere

amahi

defec-

à fuert

uia hoc rantim

Qui conscius obligationis porest in vita restituere, non vult tamen id præstare nisi in arriculo mortis, ant post mortem per hæredes, abfolvi non potest. Quia haber actualem voluntatem perseverandi in statu peccati. Bonac. Salas. Laym. Trul.c. 14.d. 11.

1. 4. Quanam excusent à restitutione?

X parte Creditoris regula generalis est, primo; Quandocumque creditor rationabiliter contentus esse debet ut restitutio differatur, potest eadifferri, licet creditor ille sit invitus. Quando autem contentus esse debeat, colliges ex dicendis. Ita cum communi Scotus, Navarrus, &c.

2. Si creditor cui facienda est restitutio, ostenderit saltem implicité se obligationem illam remittere, v.g. reddendo vel lacerando chirographum, per hoc remissa esse censetur, modo id fecerit liberè, non verò vi, metu, aut fraude inductus

3. Si solutio æquivalens præstita sit alteri, cui creditorerat obligatus, excufat debitorem in foto conscientiæ, modò cautela adhibeatur ne creditor cogatur denuò folvere, Bonac. &c.

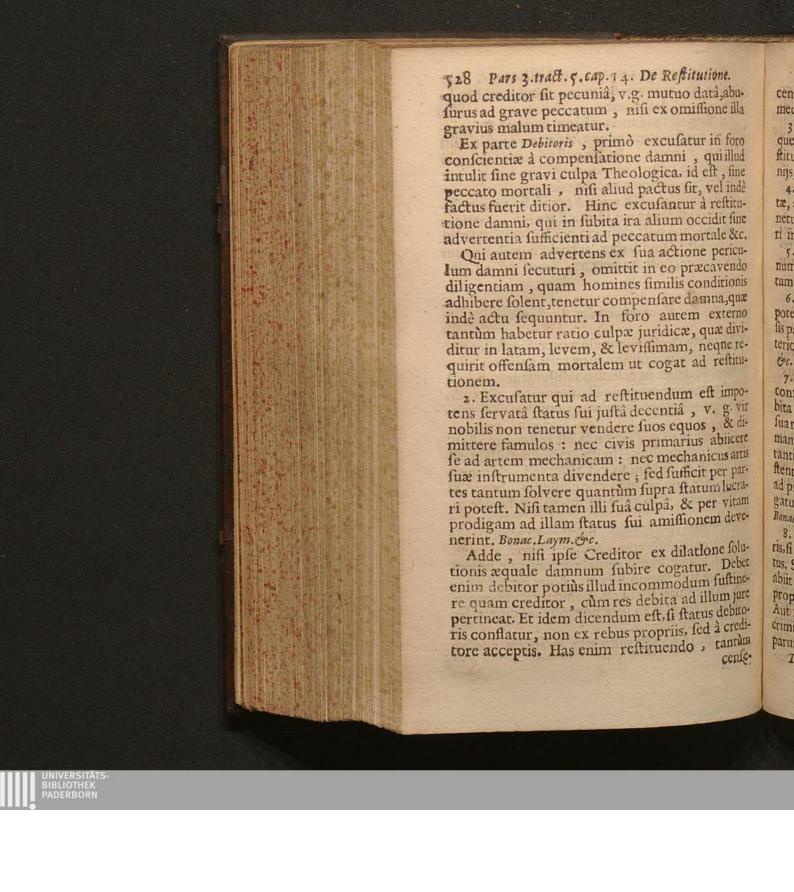
4. Si creditori facta est compensatio per opetam, aut expensas in procuratione officij, aut be-

neficij æquivalentis.

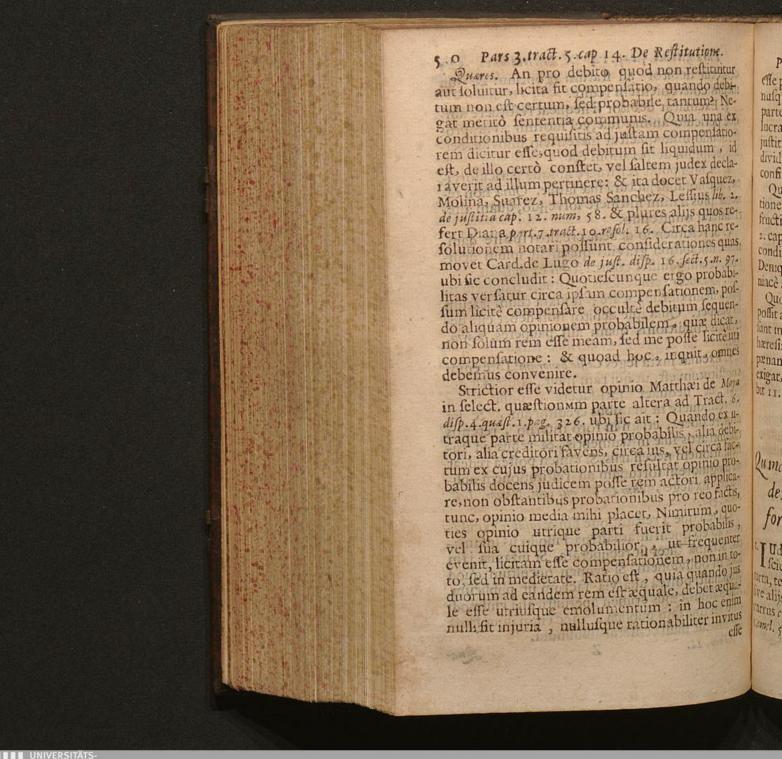
5. Omitti potest restitutio quamdiu constat quod

Pars 3. tract. 5. sap. 14. De Restitutione. censetur debitor ad fratum proprium & suis lla 3. Excufatur debitor si nequeat restituere absque periculo anima fua, vel fuorum, v.g. profituendo filias quæstui meretricio, filios latrocilud nijs, seipsum desperationi &c. ine 4. Si non possit restituere absque periculo vindè tæ, aut notabili jacturâ suæ samæ. Quia non tetunetur plus damni fustinere folvendo, quam alteinc ri inferat omittendo. xc. 5. Si restituendo debeat creditorsubire dam-Cunum notabiliter gravius quam sit ipsum debindo tum, etiamsi fuisset contractum ex delicto. onis quæ 6. Quando rem teneris restituere pauperibus, potes illam tibi applicare; si juxta tuum statum rno sis pauper. Quia ipse debitor non debet esse de-171terioris conditionis quam alij pauperes. Laym. reitu-7. Excufat juxta leges Ceffio bonorum: Jure enim constitutum est, ut qui tam multa contraxit deipobita ut nequaet fatisfacere, possit bona VII suarelinquere in manibus creditorum, & sic dimancre liber, etiam in foro interno, retentis cerc artis tantum artis suæ instrumentis, & rebus ad sustentationem necessariis. Si tamen postea redeat parad pinguiorem fortunam ad restitutionem oblicraram gatur. Ex lege, cum & filij qui boni. Navar. Leff. eve-Bonac. &c. 8. Denique à restitutione same insuper excusaoluris, si ab co quem infamasti pari modo sis infamaebet tus. Si fama aliter fit recuperata. Si infamia jam abiit in oblivionem. Si crimen occultum quod propalasti posteà alia via factum sit publicum. inejure Aut si illius, cujus crimen aperuisti, alia ejusmodi 110redicrimina sint satis publica; tunc enim illius sama trium parum aut nihil censetur imminuta. mig-Tom. II. 211a-

Pars 3 tract. 5. cap. 14. De Restitutione. 531 itur elle potest, cum eadem sit utriusque sors, & ucbr nusquisque exponatur eidem periculo amittendi Ncpartem re verâ sibi competentem, vel fortunæ ı ex lucrandi, quæ ad alium etiam pertinebat. Ergo ttiojultitia, quæ æqualitatem amat, rem inter utrum-, 10 dividendam dictar. Hæc ulterius Moya pluribus claconfirmat, quæ loco cirato expendi posfunt. iez, Quomodo possit Catholicus excusaria restitu-20 tione bonorum Ecclesiasticorum, corumque srefuctibus male perceptis, vide supra part. 3. tract. 2. cap. 5. Et quis possit dispensare, & sub qua quas conditione ut Laicus talia bona retineat, ibid. Denique, an & cui restituendum pretium simo-. 97. abinacè acceptum, vide tract. 5.cap. i 2.de simonia. poi-Quomodo per compositionem cum Pontifice nenpossitaliquis liberari à restitutione, quando bona cat, unt incerti Domini, aut quando hic propter tèmi heresim, aut aliud grave delictum, meretur in penam isto debito privari, videri potest, sires mnes exigat, apud Lessium de just. lib. 2. cap. 16. du-Maya t. 6. ex 11-APPENDIX debifaclumdo teneatur ad restitutionem Iuprodex, Advocatus, & Testis: & de actis, quoforma in Iure procedendi. ilis, enter Udex qui condemnat reum vel ex privata in toscientia, vel ex cognitione per injuriam ex-0 145 ta, tenetur ad restitutionem sive hæredibus equae alijs quibus per hoc damnum intulit. Ita Naenim Arus cap. 18.n. 59. Sotus de fecreto, membro 3. 9. VITUS and 5. Lessius de Iure lib. 2. cap. 29. dubit. 18.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

